Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

BAJER FOLKSBLAT — פרייז 20 גראשען. — היינט 8 זייטען.

פייער פאלקסבלאט

Nr. 44 | Łódź, Czwartek 20 lutego 1930 | אכטער יאהרגאנג | לאדז, דאנערשטאג, כב שבט תר״צ | Nr. 44

Adres Redakcji i Administracji Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71 | אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פיעטריקאווער 21, טעל. 224-71

דייטש=פוילישער האנדעלס=טראקטאט
זאל געשלאסען ווערען שוין די טעג

וו א ר ש א, 19 (טעלעפאניש פון אונזער קאָרעספאנדענט). היינט נאכמיטאג איז פארגעקומען א קאנפערענץ צווישען אויסערן־מיניסטער זאלעסקי און דעם דייטשען געזאנדטען ראוישער.

אין די פאליטישע קרייזען שמועסט מען, אז די אונטערהאנדלונגען וועגען דער דייטש־פוילישער האנדעלס־טראקטאט וועט נאך היינטיגע וואך פערענדיגט ווערען.

היגקינס אפעלאציע־פראצעס

ירושלים, 19 (יט״א טעלעגראפיש).

דער אפעלאציע־פראצעס פון היגקינס וועט פארקומען דעם 27־טען פעברואר.

אלאדזער „פאבריק" ענטדעקט אין ווארשא

וו א ר ש א, 19 (טעלעפאניש פון אונזער קאָרעספאנדענט). אויף נאלעווקי 16 ביי א געוויסען אברהם בר״ר עקערמאן איז ענטדעקט געווארען א פאבריק, וואו מ׳האט פון בילינע מאנופאקטור סחורות אפגעוואשע די שטעמפלען און עטיקעטען און געשטעמפעלט מיט פאלשע שטעמפלען פון די בעסערע לאדזער פירמעס. די גאנצע מאשינעריע איז קאנפיסקירט געווארען. עקערמאן איז ענטלאפען.

פארוואס די קאמוניסטישע דעפוטאטען האבען בעקומען פעטש

וו א ר ש א, 19 (טעלעפאניש פון אונזער קאָרעספאנדענט). דער זשורנאליסטען־קלוב פון די סיים בעריכטס־געבער האט פעעפענטליכט א קאָמוניקאט אין וועלכע די עדות פון די געשעהענישען ביי דער נעכטיגער זיצונג פון סיים שטעלען פעסט, אז די פ.פ.ס. האבען געפאטשט דעם דעפ. זשארסקי נישט פאר׳ן קאמוניסטישען אינהאלט פון זיין רעדע, נאר פאר דעם אויסדרוק, איהר פאשיסטישע שפיצלעך, וועלכען ער האט געווענדעט צו די פ. פ. ס.

שרעקליכער אויפרייס אין א פולווער=מאגאזין
200,000 באמבעס און א גרויסע צאל האנד־גראנאטען פערוואנדלען אין חורבות א פעסטונג

לאנדאן, 19 (א.ט.א.) אין ליאססא (גריכענלאנד) נישט ווייט פון אטען איז פארגעקומען א אויפרייס אין א פולווער־מאגאזין 2 אפיצירען און 10 זעלנער זענען אומגעקומען. א גרויסע צאהל מענשען זענען שווער פערוואונדעט געווארען.

דאס ארט, וואו דער אויפרייס איז פארגעקומען, איז א פעסטונג־לאגער. ס׳האבען זיך דארט געפינען 200,000 באמבעס און א גרויסע צאהל האנד־גראנאטען. די גאנצע פעסטונג שטעלט מיט זיך איצט פאר איינע פון די שרעקליכע מלחמה׳־בילדער: מעטאל, שטיינער, מענשליכע קערפערס צוזאמענגעמישט מיט ערד.

די אויספארשונג וועגען די סבות פון אויפרייס איז נאך נישט געקומען צו קיין רעזולטאט. ס׳איז איבערהויפט שווער פעסטצושטעלען די סיבה, ווייל אלע, וואס האבען זיך דארט געפונען זענען אדער טויט, אדער שווער פערוואונדעט.

פערהאן א השערה, אז דער אויפרייס איז פארגעקומען ביים אפלאדען גראנאטען פון א משא־אויטא. איין גראנאט האט אויפגעריסען אין די הענט פון די טרעגער און באלד האט מיט עקספלאדירט דער גאנצער לאגער.

סענאטאר קערנער וועגען בודזשעט פון אינערן־מיניסטעריום

וו א ר ש א, 19 (טעלעפאניש פון אונזער קאָרעספאנדענט). אויף דער היינטיגער זיצונג פון דער בודזשעט־קאמיסיע פון סענאט איז ביים בעטראכטען דעם בודזשעט פון אינערן־מיניסטעריום ארויסגעטרעטען מיט א רעדע סענאטאר קערנער)יודישע קאלא" ער האט פראטעסטירט געגען ערטיילען פורקרעדיטען די רעפער, ווייל די חרובגעווארענע שטעט בעקומען אויך נישט קיין קרעדיטען.

ווייטער האט זיך דער רעדנער בעקלאגט, אז א רייהע יודישע קהלות האבען בעקומען אפגעזאגט קאנצעסיעס אויף האנדווערקער־שולען; די אפיציעלע־מאכט שטרייכט סובסידיעס, וואס ווערען דורך זעלבסטפערוואלטונגען בעשטימט פאר יודישע אקארעמיקער.

אויף דער זיצונג פון דער קאמיסיע האט דער אינערן־מיניסטער צוו. אנד. ערקלערט, אז פאליציי וועט נישט טארען לעגיטימירען קיין אנטיילנעהמער אין געשלאסענע פערזאמלונגען.

Dr. med.

B. Robinzon

אינערליכע און קינדער־קראנקהייטען

פעטריקאווער 10, טעל. 131-86

נעמט אן פון 8–9½ פריה און פון 3–4½ נאכ.

יין כשר!

צוליב דער עפענונג פון דער נייער ווייןן־ און מעהד־פאבריק

אלטער מארק 2

פערקויף איך אלס רעקלאמע ½ ליטער גוטען וויין נור 65 גר. מיט פלאשע

פירמע „פראגרעס"

2 אלטער מארק 2.

בעמ.: פאר סוחרים ראבאט.

דעטעקטארען קאמפלעט

מיט א פלוכצווקע און אנטענע פון 28 זל.

RADIO - LLOYD

Przejazd 8.

השבת אבדה.

ס׳איז פערלוירען געווארען א וועקסעל אויף 40 זל. אויסשטעלער לייביש ליפשיץ, צאהלבאר דעם 2/3 1930. אפצוגעבען צו מאיר שערעצקי, סעלטא 32. דער וועקסעל ווערט ערקלערט פאר אונגילטיג.

געזעלש. „טאז"

קאמעראל=טעאטער „ארט" אל. 1 מאי 2

היינט, 9.30 אווענד קומט פאר

א גרויסע פארשטעלונג לטובת דער געזעלשאפט „טאז"

ס׳ווערט געשפילט

„חי=געלעבט"

18 שלאגער־נומערן 18

בילעטען צו בעקומען ביי קאסע פון טעאטער „ארט", אל. 1 מאי 2

נאך קורצע און שווערע ליידען איז נעכטען געשטארבען אין עלטער פון 57 יאהר מיין ליבער מאן, אונזער הייסגעליבטער פאטער, שווינערפאטער, גרויספאטער, ברודער, שוואגער און אנקעל

ב.ע. לייזער אשר פישהאף

(לאנגיעהריגער סוחר און בירגער פון דער שטאט לאדז)

די לויה קומט פאר היינט, דאנערשטאג, דעם 20־טען פעברואר ד. י. 1 אזייגער בייטאג פון טרויער־הויז בזשעזשינער 10, וועגען וואס עס טיילען מיט אין גרויס צער

די טיפטרויערנדע הינטערבליבענע.

רעכטס־קאנסולענטען־ביורא „JUSTICE"

פיעטריקאווער 62, טעל. 183-84

ערלעדיגט אמבעסטען קלאגזשאלעס, זאבעזפיעטשעניעס פאר אלע סוחרים :—: און פאבריקאנטען :—:

שרייבט בימעס אין אלע אינסטאנצען

Dr. med. I. WAJNBERG

Cegielniana 47, tel. 26-02

אינערליכע קראנקהייטען.

ספעציעל פאר לונגען- און הארץ־קראנקהייטען

בעשטראהלונגען און קינסטליכע בערג־זון.

עמפ. אן און דער היים פון 3—5 נאכמיטאג.

נאך לאנגע און שווערע ליידען איז נעכטען געשטארבען מיין ליבער מאן, אונזער טייערער פאטער, זוהן, ברודער, שוואגער

נ״ע יואב מאיר ב״ר יצחק פייוועל נ״י בוכהאלטער

איז בליהענדען עלטער פון 32 יאהר.

די לויה קומט פאר היינט, דאנערשטאג, כ״ב שבט תר״צ, 12 אזייגער בייטאג פון טרויער־הויז, פאדזשעטשנא (יודישע גאס) 15, וועגען וואס עס טיילען מיט אין גרויס צער

די טיפטרויערנדע הינטערבליבענע.

נאך לאנגע און שווערע ליידען איז געשטארבען אין עלטער פון 56 יאהר אונזער חשוב׳ער פאראיינס מיטגליד

ב״ע לייזער פישהאף

צו דער לויה, וועלכע קומט פאר היינט, דאנערשטאג, ד. 20/II ד. י. 1 בייטאג פון טרויער־הויז, בזשעזשינער 10, ווערען אלע מיטגלידער געבעטען צו קומען אפגעבען דעם נפטר דעם לעצטען כבוד.

די פערוואלטונג

פון לאדזער פרנסה־ און געמיזע־הענדלער־פאריין, זגערזשער 28

5152

די ארעסטען פון רבנים אין מינסק

מ'איז חושד די רבנים, אז זיי שטעהען אין פערבינדונג מיט אויסלאנד

מאָסקווע, 19 (י.ט.א. טעלעגראַפיש). ווי ס'ווערט געוואויר דער י.ט.א.-קאָרעספּאָנדענט, זענען די אַרעסטען פון רבנים און קהלה-פיהרער אין מינסק אַ רעזולטאַט פון די ידיעות, וואָס האָבען זיך בעוויזען אין דער אויסלענדישער פרעסע מכח אַ מצות קאַמפּאַניע פאַר די יודען אין רוסלאַנד. די „ג.פ.או." פערדעכט זיך אין איהר האַנדלונג אויף אַ בריף פון רוסלאַנד, וואָס איז געווען געדרוקט אין אַ וואַרשאַווער יודישער צייטונג און אין וועלכען עס איז געווען געשריבען, אַז די רוסישע יודען דראָהט צו בלייבען אָהן מצות אויף פסח. „ג.פ.או." האָט אַ פערדאַכט, אַז דאָס שטעהען אַ רייה רבנים אין פערבינדונג און אין קאָרעספּאָנדענץ מיט אויסלאַנד.

מ'ערוואַרט, אַז אויך אין אַנדערע שטעט וועלען פאָרקומען אַרעסטען פון פערזאָנען, וועלכע מ פערדעכטיגט אין קאָנטאַקט מיט אויסלאַנד.

אין די יודישע קרייזען איז מען אין דער מיינונג, אַז ס'איז נישט געוואונשען קיין מאַסען-קאַמפּאַניע וועגען מצות פאַר די רוסישע יודען, ווייל אַזאַ קאַמפּאַניע וואָלט געבראַכט מעהר שאַדען, ווי נוצען. עס וואָלט בעסער כדאי געווען, ווען די יודען אין אויסלאַנד זאָלען שיקען פעקלעך צו זייערע קרובים אין רוסלאַנד.

מאָסקווע, (י.ט.אַ.) ווי מיר האָבען שוין טעלעגראַפיש מיטגעטיילט, זענען אַלע אַקטיווע פיהרער פון דער יודישער קהלה אין מינסק, איינשליסענדיג דעם מינסקער רבי׳ן טעווזנער און די מינסקער רבנים הרב אשר קערשטיין, הרב גלוסקין, אַרעסטירט געוואָרען אונטער דער בעשולדיגונג, אַז זיי האַלטען אָן אומלעגאַלע פערבינדונגען מיט אָרגאַניזאַציעס אין אויסלאַנד.

וועגען די דאָזיגע אַרעסטען ווערען מיטגעטיילט פאָלגענדע איינצלהייטען: הרב טעווזנער ווערט בעשולדיגט, אַז ער איז דירעקט געווען פערבונדען מיט דעם ליובאַוויטשער רבי און פלעגט פון איהם בעקומען בריף און אינסטרוקציעס וועגען אָרגאַניזירען אומלעגאַלע חדרים און ישיבות און וועגען אָנפיהרען רעליגיעזע אַרבייט צווישען דער יוגענד.

צווישען די איבעריגע אַרעסטירטע זענען פערהאַן די דריי מינסקער מגידים: בנימין שאַקאָוויצקי, משה חיים לעווין און ד"ר ראַבינאָוויטש. עס זענען אויך אַרעסטירט געוואָרען די יודישע קהלה פיהרער שמעון איוויאַנסקי, שמעון קאַביאַקאָוו, דוד זאכער, דער געוו. יוד. באַנקיר בראָידאַ, דוד סאָלמאַן, משה גאַבריעלאָוו, יעקב מאָזיס און משה רעזניק. די לעצטע צוויי ווערען בעשולדיגט אין אָנפיהרען מיט די אומלעגאַלע ישיבות אין ווייסרוסלאַנד.

די „געפּעאו" בעריכטעט, אַז עס איז פעסטגעשטעלט געוואָרען, דאָס די מינסקער רבנים האָבען אָפּגעהאַלטען אַן אומלעגאַלע קאָנפערענץ מיט דעם ניו-יאָרקער רב, הרב גלאַזער, ווען ער איז געווען אויף אַ בעזוך אין מינסק אין אויגוסט 1929. אויף דער דאָזיגער קאָנפערענץ זאָלען די רבנים האָבען געגעבען דעם ניו-יאָרקער רב אַנטי-סאָוויעטישע אינפאָרמאַציעס, וועלכע ער האָט נאָכהער פערעפענטליכט אין פאַריז און אין ניו-יאָרק.

גלייכצייטיג מיט מינסק האָט די „ג.פ.או." געמאַכט אַן איבערפאַל אויך אויף אַלע שוהלען אין מאָזירער קריין און מ'זאָגט מיט, אַז דאָרט איז געפונען געוואָרען אַנטי-סאָוויעטישע ליטעראַטור, וואָס קומט פון רבנים פון פוילען.

צווישען די אַרעסטירטע רבנים זענען פערהאַן אויך אַזעלכע, וואָס האָבען מיט אַ קאַרגען יאָהר צוריק אונטערגעשריבען דעם בעוואוסטען בריף פון די 31 רבנים אין ווייסרוסלאַנד, וואָס איז פערעפענטליכט געוואָרען דאַן אין דער סאָוויעטישער פרעסע אַלס בעווייז, אַז די רבנים אַליין געבען צו, אַז מען פערפאָלגט נישט קיין רעליגיע אין סאָוויעטען-פערבאַנד.

די פראגע פון ריטועלער שחיטה אין דייטשען רייכסטאג

בערלין, 19 (יט"א טעלעגראפיש). אויף דער היינטיגער זיצונג פון דער קאָמיסיע פאר שטראף-רעכט ביים דייטשען רייכסטאג איז בעטראכט געווארען דער פארשלאג פון צענטער, אז אין נייעם שטראף-קאָרעקס זאָלען פיר ניגען בהמות זאָל בעמערקט ווערען, אז ריטועלע שחיטה ווערט נישט בעטראכט אלס פייניגונג. דער פארשלאג איז אנגענומען געווארען.

ציוניסטישער צ.-ק. דריקט אויס צוטרוי גרינבוים׳ן

דער צ.-ק. האלט גרינבוים׳ס רעזיגנאציע פאר בערעכטיגט

וואַרשאַ, 19 (יט"א טעלעפאניש). דא איז פארגעקומען א זיצונג פון צ. ק. פון דער ציוניסטישער פארטיי, עס זענען בעהאנדעלט געווארען א רייה פראגען וועגען דער פארשטעהענדיגער ציוניסטישער ארבייט.

רעפ. גרינבוים האט אפגעגעבען א בעריכט וועגען די בעראטונגען אין בערלין מיט פראפ. ווייצמאן, אויף וועלכע ווייצמאן האט פערזיכערט, אז ס'זענען נישט פארויסגעזעהען קיין שום קאנסטיטוציאנעלע ענדערונגען אין א"י.

דער צ. ק. האט דאן אנגענומען א רעזאלוציע וועגען דער רעזיגנאציע פון רעפ. גרינבוים פון זיין אמט אלס פרעזעס פון קאלא. די רעזאלוציע אנערקענט גרינבוים׳ס רעזיגנאציע פאר בערעכטיגט און דריקט איהם אויס דעם פולען צוטרוי.

יוד. הילפס-פעדעראציע אין ענגלאנד

וועט אונטערהאנדלען וועגען הילף פאר די רוסישע יודען

לאָנדאָן, (י.ט.אַ.) די פעדעראציע פון די יודישע הילפס-אָרגאַניזאַציעס אין ענגלאַנד האָט די טעג בעקומען די אָפיציעלע מיטיילונג פון „קאָמזעט", אַז עס קען נישט בעריקזיכטיגט ווערען דער פאָרשלאַג פון דער פעדעראַציע צו בעטייליגען זיך אין דער הילפס-אַקציע פאַר דער דעקלאַסירטער יודישער בעפעלקערונג אין ראַטען-פערבאַנד. ווי י.ט.אַ. האָט שוין טעלעגראַפיש מיטגעטיילט פון מאָסקווע, איז דער בעשלוס פון „קאָמזעט" מאָטיווירט דערמיט, וואָס בראש פון דער ענגלישער פעדעראַציע שטעהט דער ענגלישער רב הכולל ד"ר הערץ, וועלכער איז „בעקאַנט פון זיינע העפטיגע אַרויסטריטען געגען סאָוויעטען-רוסלאַנד" ווי אויך דערמיט, וואָס די הילפס-אַקציע פון דער פעדעראַציע וועט „קענען אויסגענוצט ווערען אין דער אַנטי-סאָוויעטישער פּראָפּאַגאַנדע".

די לייטונג פון דער פעדעראַציע מיילט מיט, אַז זי האַלט עס דאָך פאַר איהר פליכט צו בעניייען די פערהאַנדלונגען מיט די סאָוויעטישע אָרגאַנען וועגען אויסברייטערן די הילפס טעטיגקייט פאַר די דעקלאַסירטע יודען אין רוסלאַנד. די פעדעראַציע וויל נישט רעזיגנירען פון איהר ענטשלאָסענהייט מיטצוהעלפען אין ווידעראויפבוי פון דער עקאָנאָמישער ראַנגירטער יודישער בעפעלקערונג אין סאָוויעטען-פערבאַנד.

דער פויליש-דייטשער ליקווידאציע-אפמאך

זאל אויסגעשלאסען ווערען פון יאנג-פלאן

בערלין, 19 (ספ. טעל.) צווישען אויסערן מיניסטער ד"ר קורציוס און די פיהרער פון די פראקציעס, וואס בילדען די רעגירונגס-קאאליציע, זענען פארגעקומען בעראטונגען מכח אויסשליסען דעם פויליש-דייטשען ליקווידאציע-אפמאך פון יאנג-אפמאכען, וואס זענען געשלאסען געווארען אויף דער האאגער קאנפערענץ.

די פראקציעס פון רייכסטאג האבען פארגעליינט, אז די בעראטונגען פון דער קאמיסיע וועגען אפמאך מיט פוילען זאלען פערצויגען ווערען אויף 8 מאג, נאכדעם ווי עס וועלען פערענדיגט ווערען די בעראטונגען וועגען יאנג-פלאן, כדי אזוי ארום צו אונטערשטרייכען, אז דער אפמאך מיט פוילען דארף אפגעטיילט ווערען פון יאנג-פלאן.

דער אויסערן-מיניסטער האט רעזוף מסכים געווען, ווייל, זי מ'זעט איבער, איז פראנקרייך גרייט צו נעהן אויף קאמפראמיסען אין דער פראגע.

בעפרייט פון תפיסה

דעם פרעזעס פון דער האנדעלס-קאמער אין חיפה

ירושלים, 19 (יט"א טעלעגראפיש). היינט איז בעפרייט געווארען פון תפיסה, נאכ׳ן אפזיצען 5 חדשים — דער פרעזעס פון דער האנדעלס-קאמער, אין חיפה, גאלדענטאל, וועלכער איז געווען בעשולדיגט אין ערמארדען א-ג׳א-אבער.

דאס געריכט האט איהם בעפרייט.

מיסבריכען אין מיליטערישען קאאפעראטיוו

קראקא 19 (טעל.) די רעוויזיאנס-קאמיסיע האט פעסטגעשטעלט אין דעם מיליטערישען קאאפעראטיוו פון דער זשאנדארמעריע אין קראקא גרויסע אונפינקטליכקייטען און די קאסע-ביכער און ס'פעהלט אויך פיל געלד. אלס רעזולטאט פון דער אויספארשונג איז ארעסטירט געווארען דער לייטער פון קאאפעראטיוו, וויקטאר שיקארא, וועלכער האט ווי ס'איז ביז איצט פעסטגעשטעלט געווארען, פערשווענדעט 10 טויזענד זלאטים.

68 טויטע און בלינד-געווארענע פון א מורא'דיגען אויפרייס אין א נאפט-ראפינעריע

ניו-יארק, 19 (ספ. טעל.) פון אונטער די חורבות פון דער נאפט-ראפינעריע אין עליזאבעט, (ניו-דזשערסי) וואו ס'איז פארגעקומען אן אויפרייס, האט מען ביז איצט ארויסגענומען 68 מענשען, דערהרג'עטע און פערוואונדעטע, דער גרעסטער טייל פערוואונדעטע זענען האפנונגסלאז, א טייל רעכענט מען אויפצוהאלטען ביים לעבען, אבער זיי ווערען אלע בלינד.

ס'איז אונטערגענומען געווארען א שטרענגע אויספארשונג, כדי צו דערגעהן די סיבות פון שרעקליכען אויפרייס. ווי מ'גיט איבער, האט זיך אין דער ראפינעריע געפונען א געהיימע בראנפען-פאבריק און דארט איז עס פארגעקומען דער אויפרייס.

5 מענשען אומגעקומען

אין א ריזיגער האטעל-שרפה

ניו-יארק, 19 (ספ. טעל.) אין מילוואקי האט אפגעברענט דער גרויסער מאדערנער האטעל „גאלארינא", דערביי זענען פינף מענשען אומגעקומען אין פלאמען. עס זענען אפגעברענט געווארען אויך צוויי געביידעס נעבען דעם האטעל.

פראצעס פון 12 חברונ׳ער טעררער

ירושלים, 19 (יט"א טעלעגראפיש). אין קרייז-געריכט האט זיך אנגעהויבען דער פראצעס געגען 12 אראבער, וועלכע ווערען בעשולדיגט, אז זיי האבען דעם 24-טען אויגוסט פאריגען יאהר ערמארדעט אין חברון 4 פערזאן פון דער פאמיליע פון הרב אבוזי און גאולאק.

גראנדיעזע טרויער-פערזאמלונג אין ירושלים

צוליב'ן האלב-יאהר-טאג פון די בלוטיגע עקסצעסען

ירושלים, 19 (יט"א טעלעגראפיש). נעכטען איז געווארען א האלב יאהר, זייט ס'זענען אויסגעבראכען די בלוטיגע אונרוהען אין א"י. אין צוזאמענהאנג דערמיט איז פארגעקומען א גראנדיעזע טרויער-פערזאמלונג אונטערן פארזיץ פון הרב יעקב מאיר. עס האט געהאלטען טרויער-רעדעס: הרב קוק, (מ. אוסישקין, און בן-צבי. די פערזאמלונג האבען בייגעוואוינט עטליכע טויזענד מענשען.

צוויי צימערן מיט א בעזונדער איינגאנג — מעגליך גלייך פון די טרעפען) אלס סוב-לאקאל ווערט זאפארט געזוכט. אפערטן אונטער "D"

צו דער חתונה פון
שלמה אליעזר ראזענצווייג
מיט
פרומעט ליטמאנאוויטש
פערל.
ווינשען דעם יונגען פאר און די עלטערן א הערציגען מזל-טוב.
אסתר קאפעלמאן,
דאנקא און ישראל ראזענבערג

פילהארמאניע
דעם 3-טען מערץ
פילהארמאניע
קלו פון די פערוויילונגען פון היי-יעהריגען קארנאוואל
גרויסע פרעסע-רעדוטע
פילהארמאניע
דעם 3-טען מערץ
פילהארמאניע

לאדז, 20 פעברואר 1930

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז, 20 פעברואר 1930

עטיק
אין דער פאליטיק

דאס העכסטע געריכט האט אנולירט די וואה־לען אין לוצקער קרייז און צוזאמען דערמיט האבן פערלוירען זייערע מאנדאטן צווישן אנדערע דער פירער פון „הארוזיול", וואצלאוו היש. יצקי און דער, פאר די נשמה־שולדיגער סענאטאר ווא.ל. די צווי לעצטע, ווי מ׳זייסט, זענען די ברויט פון „כב בע", צום יודענטום.

פיל איז גערערט געווארען וועגן וואהל־מיס־ברויכען אומעטום און מ׳האט אויך גערערט וועגן לוצקער קרייז. איצט איז געקומען דאס העכסטע געריכט, און זיין אורטייל פעסט־געשטעלט, אז די אנקלאגע וועגן וואהל־מיסברויכע איז א ריכטיגע און די אונגערעכטיגקייט דארף אויסגעבעסערט ווערען.

דער דורכשניטליכער בירגער וועט דערפיהלען א געוויסע פערלייכטערונג, אדער מאראלישע סאַ־טיספאקציע, מיט׳ן אורטייל פון העכסטען געריכט איז פערגרעסערט געווארען די פערזענ־ליכע וויכטיג־קייט, ווען מ׳זייסט, אז ס׳איז פערהאן אימיצער, וואס זאל קענען אויסבעסערן אנ׳עוולה, וועלכע איז בע־גאנגען געווארען געגען א בירגער, אדער געגען א גאנצער גרופע.

מ׳קען נאטירליך האבען אנ׳אנדער אנשויאונג אויף די דאזיגע ענינים. מ׳קען האלטען, אז די מלוכה איז נישט געבונדען מיט קיין שום פאר־שריפטען און עטישע האנדלונגען, נאר ס׳ענטשיידעט דער ציל, צו וועלכען מ׳שטרעבט. דער, וואס האט אין געגעבענעם מאמענט די מאכט, דער טוט דאס, וואס ביי איהם הייסט גוט, וואס איז גינסטיג פאר זיינע פלענער. מ׳זעהט דאך, אז דאס גרויסע רוסלאנד בויט איהר עקזיסטענץ אויף די דערמאנטע פרינציפען. דארט זאגט מען ברוטאל און אפען. מיר האבען איצט די מאכט און מיר רעגירען אזוי ווי מיר פערשטעהען.

אנדערע מלוכות ווידער פיהרען זיך לויט אנדערע פרינציפען. מ׳זעהט נישט וועגן קיין וואהל־מיסברויכען פון באמטע וועגען עוולות בנוגע די בירגער, דארט האלט מען, אז די עטיק האט איהר מאכט נישט נאר איבער איינצעלנע מענשען, נאר אויך איבער דער מלוכה.

דער אורטייל פון העכסטען געריכט איז א גע־וויסער ארויסטריט געגען די, וועלכע זענען אויס־געטרעטען אויף דער פאליטישער טריבונע מיט דער לאזונג פון סאנאציע און קאמף געגען פאר־טייאישקייט און פאליטיקעריי. וועהר שנעל איז דער „אונפארטייאישער בלאק" געווארען אמשטארקסטען פארטייאיש. און אנהויב האט מען געקענט מיינען, אז מ׳וויל שאפען עפעס פרישעס, נייעס. ס׳איז געווען א שאקעל מיט׳ן קאפ פון פרעזעס, און 120 מענשען האלטען פערשטאנען, וואס זיי האבען צו טון. אבער דאס האט נישט געקענט לאנג געדויערן, וואס ווייטער אלץ מעהר האט דער דאזיגער „אגהייטליכער בלאק" אנגעהויבען צו פארלירען און איינעוועניג האבען אנגעהויבען צו קעמפען צווישען זיך עטליכע ריכטונגען, גראד און הויצ־טיגען מאמענט, איז דער „אונפארטייאישער בלאק" אמשטארקסטען אויסאלירט פון דעם רעשט סיים און אמשוואכסטען פערפעסטיגט אינעוועניג.

דער אורטייל פון העכסטען געריכט איז אלזא געקומען אין דער ריכטיגסטער צייט. ער וועט צווינ־גען די אנפיהרונג פון דעם דערמאנטען בלאק זיך אפצושטעלען אויף זיין אנהויב, בעת די וואהלען איבער זיין פאליטיק אין משך פון די גאנצע צוויי יאהר, וואס דער סיים עקזיסטירט, איבער דער געבעלהאפטער אונקלארקייט פון זיינע פראגער און צילע און איבער דער לאגע, אין וועלכער ער געפינט זיך אין סיים און אין דער געזעלשאפט.

דער אורטייל פון העכסטען געריכט וועגען די לוצקער וואהלען האט בעוויזען, אז דער דאזיגער בלאק האט שלעכט אנגעהויבען צו „קאנירען" די פערהעלטענישען און בעציהונגען. ער האט בעוויזען, אז די אנקלאגע פון א בירגער, וועלכער איז פיל מאל גרינגעשעצט געווארען דורך דער סאנאציע־ריכטונג, האט נאך א שטיקעל ווערט און אז אנ׳עוולה קען און דארף אויסגעבעסערט ווערען, דאס איז די וויכטיגסטע בעדייטונג פון אורטייל פון העכסטען געריכט.

ג. ד.

סאוויעטישער טוער מאלט א גן־עדן־בילד
פון יודישען לעבען אין ראטען־פערבאנד נאך די „5 יאהר"

מאסקווע, (יט"א).

דאס יודישע לעבען, אין ראטען־פערבאנד וועט אינגאנצען אנדערש אויסזעהען אין יאהר 1933, ווען עס זעט זיך ענדיגען די „5 יאהר פון אינדוס־טריאליזאציע" איז די מיינונג, וואס סרער סאוויע־טישער סטאטיסטיקער ז. מינדלין האט אויסגע־דריקט אויף א זיצונג פון די סטאטיסטישע, אגנא־מישער קאמיסיע ביים „ארט" אין מאסקווע.

מינדלין האט אויף דער זיצונג מיטגעטיילט, אז אין יאהר 1933 וועט די צאהל יודישע ארבייטער אין ראטען־פערבאנד דערגרייכען 350 טויזענד, מיט 186 טויזענד מעהר ווי איצט. יודישע אנגעשטעלטע וועלען דאן זיין אין א צאהל פון 400 טויזענד, מיט פופציג פראצענט מעהר ווי איצט. יודישע האנד־ווערקער וועלען דאן זיין אין א צאהל פון 259 טויזענד פון יודישע ערד־ארבייטער וועלען דאן דערגרייכען די צאהל פון 170 טויזענד, מיט 70 טויזענד מעהר ווי איצט.

די צאהל בעשעפטיגטע און פרייע פראפעסיעס וועט ביי דער ענדע פון דער „פיאטילעטקע" א גאנצען אנולירט ווערען צווישען יודען. עס וועלען אויך נישט זיין קיין שום הענדלער ביז צו יענער צייט. די צאהל ארבייטסלאזע וועט פערקלענערט ווערען צווישען יודען אויף 74,000 טויזענד און עס וועלען בלייבען אינגאנצען ארום 35,000 יודישע ארבייטסלאזע.

מינדלין האט ערקלערט, אז די דאזיגע ציפערן וועגען דעם יודישען לעבען אין ראטען־פערבאנד אין די דריי יאהר ארום וועלען א רעזולטאט פון פיר־מאנאטיגען ארבייט פון א רייה ספעציאליסטען עקא־נאמיסטען.

דאס אפטימיסטישע בילד, וואס מינדלין האט געשילדערט וועגען דעם יודישען לעבען אין דער נאהענטער צוקונפט אין ראטען־פערבאנד, איז צוקלאפט געווארען דורך די פעסימיסטישע ארויס־טרעטונגען פון דעם געהילפס־דירעקטאר פון „אגראדזשאינט", י. גרויער און פון די „אזעט"־טוער, אברהם באטורינסקי און א. בראגין.

גרויער האט אנגעוויזען, אז דערווייל זעהט ער אין דעם יודישען לעבען אין רוסלאנד נישט קיין קאנסטרוקטיווע אויפלעבונג, נאר אן עקאנאמישען חורבן, אפילו די יודישע האנדווערקער ווערען איצט אויך דעקלאסירט. פאר די לעצטע זעקס מאנאטען איז די עקאנאמישע לאגע פון די יודען אין ראטען־פערבאנד שטארק פערערגערט געווארען. די קא־לעקטיוויזאציע האט אויך שטארק מיטגעהאלפען צו דעם יודישען עקאנאמישען חורבן. גרויער האט דערפאר אויסגעדריקט זיין מיינונג, אז די איינציגע ממשות׳דיגע הילף פאר די יודען אין ראטען־פערבאנד קען זיין בלויז ווען מען וועט אומקעהרען, דאס וואהל־רעכט צו יענע יודען פון וועמען מען האט די דאזיגע רעכט אפגענומען. אויב די וואהל־רעכטלאזע יודען וועלען נישט בעקומען צוריק זייערע רעכט, דאן וועלען נישט בלויז זיי, נאר אפילו זייערע קינדער נישט געהאלפען ווערען אזוי שנעל.

די מיינונג פון גרויערן איז אינטערעסאנט בעוואוינט דורך באטורינסקין און פיל אנדערע אנוועזענדע טוער אויף דער זיצונג. די קאמוניסטישע רעד־נער האבען אויף גרויערס טענות ערקלערט, אז די פראגע פון אויסקעהרען וואהל־רעכט צו געוויסע יענע יודישע הענדלער איז נישט די הויפט־פראב־לעם אין יודישען לעבען און אז בלויז די „פיאטי־לעטקע" וועט מאכען א סוף צו דער יודישער נויט אין ראטען־פערבאנד.

מ׳דארף פערשטארקן די אנשטרענגונגען
דר. ראזען וועגען דער יודישער קאלאניזאציע אין סאוויעט־רוסלאנד

ניו־יארק, (יט"א) דא איז פארגעקומען א פרעסע־קאנפערענץ געווידמעט דער יודישער קא־לאניזאציע אין סאוויעט־רוסלאנד מיט׳ן אנטייל פון פיהרער פון „אגרא־דזשאינט" ד״ר יוסף ראזען און דעם גען. פאַ־זיצער פון דער פעראייניגטער יודישער קאמפיין" רושעמס ראזענבערג.

ד״ר ראזען האט ערקלערט, אז נישט קוקענ־דיג אויף אלע שוועריגקייטען, וועלכע ענטשטע־הען ביי דער ארבייט, פיהרט א דורך דער „אגרא־דזשאינט" זיין קאלאניזאציאנס־פראגראם אין ראטען־רוסלאנד. אין איצטיגען מאמענט איז ספעציעל וויכ־טיג פאַרטצוזעצען און פערברייטערן די קאנסטרוק־טיווע ארבייט אויף אלע געביטען. ד״ר ראזען האט אונטערגעשטראכען, דאס אלס גרעסטער בעווייז פון ערפאלג פון דער קאלאניזאציע קען דינען דער פאקט, וואס די סאוויעטישע רעגירונג האט היי־יאהר אסיגנירט 6 מיליאן רובל פאר דער יודישע־קאלאניזאציע, וואס עס שטייגט איבער פילפאך דעם אפמאך מיט׳ן „אגרא־דזשאינט", לויט וועל־כען די סאוויעטישע רעגירונג האט זיך פערפליכטעט צו אסיגנירען אויף יודישע קאלאניזאציע־צוועקען 500,000 רובל יעהרליך.

רושעמס ראזענבערג האט אנגעוויזען, אז די יודישע לאגע אין ראטען־רוסלאנד איז זעהר שווער. די דאזיגע שוועריגקייטען זענען אבער פערבונדען מיט דער אלגעמיינער לאגע און בילדען נישט קיין ספעציפיש יודישען פראבלעם". די איצטיגע לאגע — האט ערקלערט רושעמס ראזענבערג — לעגט א־זיך גרויסע פליכטען אויף די אמעריקאנער יודען, וואס שווערער עס זענען די אויפגאבען אין ראטען־רוסלאנד, ארץ־ישראל און פוילען, אלץ גרעסערע דארפען זיין אונזערע אנשטרענגונגען. מיר דארפען זיך נישט לאזען בעאיינפלוסען דורך אונרוהע וועגען צוקונפט און פארטזעצען אונזער ווערק מיט האפ־נונג און ענטשלאסענהייט. די קאלאניזאציאנס־אר־בייט אין סאוויעט־רוסלאנד וועט געפיהרט ווערען מיט נאך גרעסערער ענערגיע".

איז א״ קומט פא״ אנ׳אלגעמיינע בעוואפנונג
„דיילי טעלעגראף" וועגען דער לאגע אין ארץ־ישראל

לאנדאן (יט א.) „דיילי טעלעגראף" פער־עפענטליכט אנ׳ארטיקעל א. ג. „פאלעסטינא־קניפ" פון בעקאנטען ענגלישען פובליציסט אוען טווידי, וועלכער ווייזט איצט אין ארץ־ישראל.

ארץ־ישראל — שרייבט אוען טווידי, געפינט זיך איצט אין א מצב, וואס דערמאנט שטארק די לאנד־אדמיניסטראציע בעת קריגס־צושטאנד. עס איז אנ׳אלגעמיין בעוואפנטער כוח, אז הן די אראַ־בער, הן די יודען בעוואפנען זיך אין געהיים אויף יעדען עווענטועלען מצב. די אויפגערעגטע שטי־מונג, וועלכע איז ענטשטאנען אין רעזולטאט פון די אויגוסט אונרוהען, ווייזט נישט ארויס קיין שטארקע סמנים פון אפשוואכונג.

דער שרייבער פון ארטיקעל האלט, אז עס מוז וואס ניכער סטאביליזירט ווערען די ענגלישע פאליטיק אין ארץ־ישראל. דער שרייבער האלט פאר נישט ראטזאם צו בעשטימען די קעניגליכע קאמיסיע לויט׳ן פארשלאג פון לארד באלפור. לאיד דזשארזש און גען. סמוטס, ווייל בעת אזא קאמיסיע וואלט בעשטימט געווארען און ביז זי וואלט פערעפענטליכט איהר בעריכט וואלט עס אייסנעקומען צו שפעט.

38 יאהר פון דער געזעלשאפט יק״א
איהר ארבייט אין ארגענטינע און דער צושטאנד אין יוד. קאלאניזאציע

שוין 38 יאהר, ווי עס איז, לויט דער צוואג פון׳ם בארון הירש, געגרינדעט געווארען די יודישע קאלאניזאציע־געזעלשאפט (יק״א).

א געזעלשאפט, וואס איהר הויפט־זיץ איז פאריז און איהר הויפט־טעטיגקייט האט געזאלט ווערען ארגענטינע, וואוהין עס האט געזאלט איבער־געווארפען ווערען א בעדייטענדיגער טייל פון די מזרח־אייראפעאישען יודענטום צו ערד־ארבייט און אנדערע פראדוקטיווע מלאכות.

שפעטער אביסעל האט זיך די טעטיגקייט פון דער יק״א פערשפרייט אויך אויף פראפעסיאנעלער אויסבילדונג און קרעדיט־הילף און זיך פערצווייגט אין מעהרערע אויס־ און איינוואנדערונגס־לענדער, ווי ארגענטינע, בראזיל, קאנאדע, פעראייניגטע שטא־טען פון צפון־אמעריקא, פאלעסטינא, טערקיי, רוס־לאנד, פוילען, רומעניע, א. אז. וו.

וואס־זשע דערצעהלט אונז דער בעריכט?

ער דערצעהלט, אז איינער פון די הויפט־געביטען פון יק״א׳ס הילפס־טעטיגקייט — די קאלא־ניזאציע אין ארגענטינע (איינע פון יק״א׳ס הויפט־לענדער), איז, לײדער, געווארען איינגעפרוירען אויף איין פונקט...

אזוי למשל, זעהען מיר אין די סך־הכל ציפערען פון דער טאבעלע נומער איינס וועגען דער צאהל יודישע קאלאניסטען אין ארגענטינע פאר דעם יאהר 1927, אז אין די זיבען יק״א קאלאניעס האבען זיך צום אנהויב 1928 געפונען 19,733 יודישע קאלא־ניסטישע נפשות, וואס האבען געצויגען זייער חיונה פון דער ערד, בעת צום אנהויב 1927־טען יאהר האבען זיך אין די זעלבע קאלאניעס געפונען 20,142 קאלאניסטישע נפשות, ד. ה. אז פאר דעם יאהר 1927 האט די צאהל יודישע נפשות, וואס האט געלעבט פון ערד־ארבייט, זיך פערקלענערט לגבי דעם יאהר 1926 אויף גאנצע 410 (!).

אמת, פאר דעם יאהר 1927 איז דער יק״א דאך געלונגען, ווי עס איז צו זעהען פון דער טאבעלע, צו בעזעצען נייע 41 יודישע קאלאניסטען אויף ערד, אבער די דאזיגע ציפערען מאכען נאך בולטער דעם פערלוסט פון דער צאהל יודישע קאלאניסטען פאר דעם יאהר 1927, [illegible]

ניעס, אדער האבען זיך אין די קאלאניעס אויפגער־הערט צו בעשעפטיגען מיט ערד־ארבייט נישט 410 נפשות, נאר 451, ווען מיר וואלען שוין אפילו רעכענען, אז די ניי־בעזעצטע 41 קאלאניסטען זענען בחורים (סינגעללייט).

דאס נעמליכע כמעט זעהען מיר אויך ביי דער אלגעמיינער צאהל יודישע נפשות פון די קאלאניעס, וואס האט זיך אויך פערקלענערט פון 33,124 אין 1926־טען יאהר אויף 33,084 אין 1927־טען יאהר (אויף 40 נפשות ווייניגער), בעת דער בעריכט דער־צעהלט אונז, אז גראד אינ׳ם יאהר 1927 האט זיך די צאהל יודישע איינוואוינער נישט־קאלאניסטען אין די קאלאניעס פערגרעסערט פון 12,982 נפשות אינ׳ם יאהר 1926 אויף 13,352 נפשות אינ׳ם יאהר 1927 (א פערגרעסערונג, הייסט עס, פון 370 נישט קאלאניסטישע נפשות).

די סיבות פארוואס די יודישע קאלאניזאציע אין ארגענטינע וואקסט נישט, אדער געהט אפילו טיילווייז אויף צוריק, ווערען אין בעריכט דערקלערט דערמיט, וואס „פון אין זייט געהט די יוגענט אין די שטעט, וואו זיי פערנעמען זיך מיט פרייע בער־רופען, אדער מיט האנדעל, און פון דער אנדערער זייט, וואס די עמיגראציע האט זיך פערמינדערט און האט נישט געגעבען קיין סך נייע עלעמענטען".

אבער די דאזיגע דערקלערונג פון די „סיבות" איז נאר א האלבע דערקלערונג. די יודישע איינוואנ־דערונג קיין ארגענטינע פאר דעם יאהר 1927 האט זיך כמעט פערקלענערט לגבי דעם יאהר 1926 אויף א פאר טויזענד נפשות, אבער דאך זענען אינ׳ם יאהר 1927 אריינגעקומען איבער 5,500 יודישע נפשות און קאלאניזירט געווארען זענען נישט מעהר, ווי נייע 41 קאלאניסטען!

אבער דאך, ווען מען גיט אנ׳אלגעמיינעם קוק איבער דעם יודישען קבוץ פון ארגענטינע, וואס פערמאגט איצטער ביי א פערטעל מיליאן יודען, גיט זיך נישט־ווילענדיג א טראכט, אז צו ביסל וואקס און אנוואוקס פון אט דעם יודישען ישוב אין ארגענטינע האט דאך געבראכט די יק״א. זי האט כמעט די ערשטע אויפגעשטעלט דארטען איהר [illegible] פראקלאמירענדיג ארגענטינע פאר א צוקונפט־[illegible]

וואס זענען גרייט צופאהרען אהין מאכען א לעבען מיט׳ן שווייס פון איהר אייגענעם אנגעזיכט.

פון אט דעם „געשיכטליכע" שטאנדפונקט קאן מען שוין, מיין איך, מוחל זיין א סך פעהלערען וואס די יק״א איז בעגאנגען און בעגעהט נאך אפשר עד היום לגבי די קאלאניסטען פון ארגענטינע.

און איינער פון די הויפט־פעהלערען (ארער הטאים), וואס די יק״א בעגעהט נאך עד־היום לגבי דער יודישער קאלאניזאציע אין ארגענטינע, בעשטעהט אין דעם, וואס זי פעריגערט נישט די אויפגעמאנטע (ביד חזקה) געלדער פון די קאלא־ניסטען אין ארגענטינע פאר ארגענטינע גופא.

מיר זעהען דאס פון דער גאנץ אינטערעסאנ־טער רעדע, וואס דער פערשטארבענער יק״א פרעזי־דענט, פראנץ פיליפסאן, האט געהאלטען ביים אפ־געבען דעם בעריכט פאר דעם יאהר 1927.

דער פרעזידענט האט פעסטגעשטעלט, אז — „בו־ארבייטענדיג די ערד מיט פיל פלייס און פערשטענדעניש, האבען די יודישע קאלאניסטען נישט נאר געזיכערט זייער עקזיסטענץ, נאר האבען אויסער דעם אפגעשאפט די נויטיגע סומען אויף צו דעקען דעם קרן און די פראצענטער פון די הלואות, וואס די יק״א האט זיי אין זיין צייט געגעבען.

„די דאזיגע הכנסות האבען געגעבען דער יק״א די מעגליכקייט מיט די זעלבע געלדער פונדאמענ־צו העלפען אונזערע גלויבענס־גענאסען אין רום. און זיך איינצואורדנען אויף א סטאבילען אופן אין זייער אייגענעם לאנד".

פערשטעהט זיך, אז העלפען אײנארדנען די יודען אין רוסלאנד אויף א סטאבילען אופן, ווי דאס טוט לעצטענס די יק״א מיט גרויס ערפאלג, איז געוויס א נויטיגע און דאנקבארע ארבייט. צי דען אבער איז דער בארון הירש פאנד שוין אויף אזויפיל א סגעשעפט, אז מען מוז די אויפגעמאנטע געלדער פון די יק״א הלואות (מיט די פראצענטען נאך !) אין ארגענטינע ארויסווארפען קיין רוסלאנד און אנדערע אייראפעאישע לענדער?

צי איז דאס נישט איינע פון יענע סיבות, וואס האבען געשטערט און שטערען נאך עד־היום דער ענטוויקלונג פון דעם יודישען קאלאניזאציע־[illegible]

הויפט־ראבינער פון ניי־זעלאנד הרב סטאווערן געשטארבען

מעלבורן (י.ס.א.) אין וועלינגטאן, דער הויפט־שטאט פון ניי־זעלאנד איז די טעג געשטאר־בען אין עלטער פון 81 יאהר הרב וואן סטאווערן. דער פערשטארבענער האט אין משך פון 55 יאהר פערנומען דעם כסא הרבנות פון דער יודישער קהלה אין וועלינגטאן און ניי זעלאנד און איז גע־ווען זעהר פאפולער צווישען דעם אויסטראלישען יודענטום.

אין דער לויה פון הרב סטאווער האבען זיך בעטייליגט פיל טויזענדער יודען.

דער פרעמיער־מיניסטער פון ניי־זעלאנד האט צוגעשיקט דער משפחה פון פערשטארבענעם א קאנדאלענץ־דעפעשע.

נייער פאלקסבלאט
דאס לאדזער לעבען
נייער פאלקסבלאט

20
דאנערשטאג
כב
שבט תר"צ
פעברואר
זון-אויפגאנג 6 58
זון-אונטערגאנג 4 43

אקציע פון פעראייניגטע סוחרטום
וועגן דער נאוועליזאציע פון אומזאץ-שטייער
אינטערווענצע, צוזאמענפאהר, מיטינגען

(—) מיט א צייט צוריק איז געשאפען געווא־רען אין לאדז א צווישען-פעראיינס-קאמיסיע פון די סוחרישע ארגאניזאציעס. נעכטען איז אין לא־קאל פון סוחרים-פעראיין (פיעטריקאווער 73) אונ־טערן פארזיץ פון ה' ל. מאקרסק, פארגעקומען די ערשטע זיצונג פון דער קאמיסיע אין וועלכער ס'האבען זיך בעטייליגט פארשטעהער פון די פאל־גענדע פעראיינען: סוחרים-פעראיין (פיעטריקאווער 73), פוילישער סוחרים-פעראיין (פיעטריקאווער 113), צענטראלער סוחרים-פעראיין (פיעטריקאווע־10), דעטאליסטען-פעראיין (פיעטריקאווער 59), קליינהענדלער-פעראיין אין די באלוט (אנראדאווע 10) און קליינהענדלער-פעראיין (פאמארסקא 15) נאך א וכוח איז בעשלאסען געווארען:

1) ווענדען זיך צום פרעזידיום פון דער קאמער, אז די האנדעלס-קאמער זאל אינטערווע־נירען ביי די סיים-קלובען און דורך דער פער־מיטלונג פון פערבאנד פון די האנדעלס-קאמערן, אז די נאוועלע צום אומזאץ שטייער, וועלכע איז איצט אריינגעטראגען געווארען אין סיים, זאל אנגענומען ווערען אין רעדאקציע ווי ס'האט אויס־געארבייט דער צוזאמענפאהר פון די האנדעלס-קאמערן.

ווי בעקאנט האט די רעגירונג נישט גענומען אין אכט די וואונשען, וואס זענען ארויסגעזאגט געווארען דורך די סוחרישע ארגאניזאציעס און די נאוועלע אריינגעטראגען אין סיים אין דער אייגענער רעדאקציע.

2) ווייטער איז בעשלאסען געווארען זיך צו ווענדען צו די הויפטראטען פון די סוחרים פער־איינען אין ווארשא, אז ס'זאל אין דער נאהנס־טער צייט ציוזאמענגערופען ווערען א צוזאמענ־פאהר פון יודישע און קריסטליכע סוחרים פון גאנץ פוילען. דער צוזאמענפאהר זאל ארויס־זאגען די פאסטולאטען פונ'ם גאנצען סוחר'טום בנוגע דער רעפארם פונ'ם אומזאץ שטייער.

3) צום סוף איז בעשלאסען געווארען צו רו־פען א מיטינג פון אלע יודישע און קריסטליכע סוחרים אויפ'ן מיטינג זאל אנגענומען ווערען א רעזאלוציע בנוגע דער נאוועליזאציע פונ'ם אומ־זאץ שטייער אינ'ם זין פון די פאסטולאטען, וועל־כ'האט ארויסגערוקט דאס סוחרטום.

3 טאג איבונגען פון רעזערוו פון 31. פולק פון קאניאווער שיסער

ווי מיר דערוויסען זיך זענען נעכטען דעם 19. ד. ח. גערופען געווארען אויף 3 טאג איבונ־גען, די רעזערוויסטען פון 31 פולק פון קאניא־ווער שיסער.

דאס זענען נאדמאלע איבונגען, פארויסגעזע־הען אין פלאן פון אויסשולען די רעזערוויסטען.

הילף-אקציע פון בירגער-קאמיטעט
די רעגיסטראציע האט זיך מאנטאג אנגעהויבען

די רעגיסטראציע וועט פארקומען:

1) פאר פערזאנען, וואס פארמאגען לעגיטי־מאציעס פון ערשטער אפטיילונג פון פ. או. פ. פ. (מאטעיקא 3-5) אין העלענאוו, אריינגאנג פון דער גאס נעבען זייגער.

2) פאר פערזאנען, וועלכע האבען לעגיטימא־ציעס פון דער צווייטער אפטיילונג פון פ.או.פ.פ. (לאמזשינסקא 20-22) אויף זשגאווסקא 26-28 אין סטאליאראוס פאבריק.

פון דער הילף זענען אויסגעשלאסען קאלי־קעס, וועלכע געפינען זיך אונטער'ן שוץ פונ'ם מאגיסטראט.

די רעגיסטראציע האט זיך אנגעהויבען מאנ־טאג, דעם 17 ד. ח. און ווערט אדורכגעפיהרט אויף פאלגענדען שטייגער:

דאנערשטאג, דעם 20 פעברואר

M N O

פרייטאג, דעם 21 פעברואר

P R S

שבת, דעם 22 פעברואר

T U W

די רעגיסטראציע וועט פארקומען פון 8 אין דער פריה ביז 2 בייטאג.

א יאנאווער „באנקיר" האט בעשווינדעלט לאדזער סוחרים
דעם „פוינער" האט מען ארעסטירט און געבראכט קיין לאדז

(—) לויט א פעראָרדנונג פון דער לאדזער פראקוראטור, איז נעכטען געבראכט געווארען קיין לאדז דער יאנאווער „סוחר" און „באנקיר" הער בערספעלד. דער ארעסט איז פארגעקומען לויט א אינטערווענץ פון דער לאדזער געזעלשאפט פאר קרעדיט-שוץ (מאניושקי 5), וועגן דעם ארעסט גיט מען אונז איבער פאלגענדע פרטים: זייט עט־ליכע יאהר פלעגט קיין לאדז קומען צו פאהרען א סוחר פון יאנאוו-לובעלסק, א געוויסער הער־בערספעלד. ער פלעגט קויפען סחורה פאר מזומן פלעגט ער א טייל אנצאהלען ביים שליסען די קניה אויף דער רעשט פלעגט ער מאכען א נאכנאהמע דורך דער יאנאווער פאלקס-באנק. ער פלעגט איינ־קויפען מאנופאקטור, קאלאניאל און אנד. ארטיקלען אלץ אויפ'ן זעלבע שטייגער. די יאנאווער פאלקס־באנק פלעגט אבער זיין נישט פינקטליך און די נאכנאהמעס פלעגען קיין לאדז אנקומען מיט גרויסע פערשפעטיגונגען. אדער אינגאנצען נישט אנקומען. ווען א פאר היגע סוחרים האבען אפווארטענדיג א לענגערע צייט, נישט בעקומען זייערע נאכ־נאהמעס און אפילו נישט קיין תשובה אויף זייערע מאניטען און אנפראגען האבען זיך איינעע פון זיי בעשלאסען אראפצופאהרען קיין יאנאוו און אויפ'ן ארט זעהען, וואס זיי האבען צו טון, כדי צו ראטעווען זייער פערמעגען. ווען זיי זענען געקומען קיין יא־נאוו, האבען זיי זיך דערוואוסט, אז מיט זייערע חובות זענען זיי ווייט נישט זיכער און יעדער ווייסט, צו זיי וועלען אויסנעהמען אפילו די הוצאות-הדרך. ס'האט זיך ארויסגעשטעלט נעמליך, אז די „פרע־זעסאווא" פון פאלקס-באנק איז נישט קיין אנ־דערע, ווי די אייגענע פרוי פון בערספעלד, וועלכער איז אויך פערוואלטונגס-מיטגליד פון דער באנק מיטגלידער און דירעקטארען זענען ברידער און קינדער פון בערספעלד. די סחורות וועלכע פלעגען געשיקט ווערען אין באנק אויף נאכנאהמע פלעגען רעטהאלטען ווערען פריי דורך אבערכעלדער. אזוי האט מען אפגעטען מיט אלע סוחרים און זיי לויפען טאקי נאך נאך זייערע נאכנאהמעס. ס'איז אבער פערהאן א זעהר קליינע אויסזיכט, אז זיי זאלען עפעס קענען פון דער „באנק" ארויסבעקומען. די באנק האט „געשעפט" אין די פריוואט וואוינונג פערנעהמען אלע 1 צימער מיט א קיך, אלץ וואס איז דא־ט פערהאן איז צו עטליכע מאל אבגעשריבען דורך סעקוועסטראטארע.

די אינטערווענץ קבי"ד דער ראטינער פרא־קוראטור האט זעט אויס אויך קיין פעולה נישט געהאט און ערשט די אינטערווענץ פון דער לאדז־ער געזעלשאפט פאר קרעדיט-שוץ, האט געהאט ערפאלג און לויט א פעראָרדנונג פון דער לאדזער פראקוראטור האט מען דעם „סוחר" און „באנקיר" ארעסטירט און געבראכט קיין לאדז.

די געזעלשאפט פאר קרעדיט-שוץ זאמעלט איצט מאטעריאלען, וועגן קרעדיטארען, ביז איצט זענען שוין אנגעזאמעלט א פאר צעהנליג טוזענט זלאטעס.

טראגעדיע פון א יודיש גאסען-מיידעל
אמעריקאנער דערקענט זיין שווגערין אין א „פרעהליך הייזעל"—ראטעוועט איהר פון שאנד-לעבען און שוין געהאלטען ביי א חתונה.—די ענטוישונג.—צוריק אין „הייזעל"

די לאדזער יודישע אונטערוועלט האט איצט איהר אייגענע סענסאציע. צווישען אייגענע מענשען ווערט איצט געפיהרט א „דיר-תורה" וועגען אן ענין, וועלכער האט פעראינטערעסירט אלע קרייזען פון דער „פרעהליכער וועלט" און מיט אונגעדולד ווארט מען אויפ'ן אויסגאנג פון דער „דין-תורה".

געשעהען איז אט וואס: מיט עטליכע חדשים צוריק איז פון אמעריקא קיין לאדז געקומען אויף „קבר אבות" ראובן צ., וועלכער איז געווארען אן אלמן אין אמעריקא. צ. איז פאר זיין אוועקפאהרען פון לאדז נישט געווען קיין ריכטיגער „הברה־מאן", איז אבער געשטאנען נאהענט צו די דאזיגע קרייזען. אין אמעריקא איז ער געווען אן ארבייטער, האט געמאכט זיך א קליין געשעפט און געקומען צו א בעשיידענעם פערמעגען.

קומענדיג קיין לאדז, האט זיך אונזער אלמן אין א רעגענדיגען אווענט, פערבלאנדזשעט אין איי־נעם פון די לאדזער „פרעהליכע הייזער", כדי דארט א ביסעל צו פערברענגען. דא האט איהם אבער ער־ווארט א גרויסע איבערראשונג, אין איינע פון די „פערוויילונגס-פריילינס", האט ער דערקענט זיין פערשטארבענעם ווייבס א שוועסטער, א יונג-בילד שעהן מיידעל חנה ק., וועלכע איז באמת, צוליב הונגער, נויט און יאוש אריינגעפאלען אין נעץ פון זנות און חרפה.

ראובן איז געווען אויסער זיך און נישט געוואוסט, וואס ער זאל אנהויבען צו טון. חנה האט אויך דערקענט איהר שוואגער און האט זיך שטארק פונאנדערגעכליפעט. איינציגווייז האט זיך צווישען ביידע פעראבונדען א געשפרעך, וועלכע האט גע־האט דעם רעזולטאט, אז ראובן האט פארגעלעגט חנה, זי זאל פערלאזען דאס שאנד-הויז, ער וועט מיט איהר חתונה האבען און זי מיטנעהמען קיין אמעריקא. דערביי האט ער ערקלערט, אז זיין ווייב האט איהם פאר'ן טויט געבעטען ער זאל זיך אינטערעסירען מיט איהר איינציגע שוועסטער אין לאדז, וועלכע איז געבליבען א קיילעכדיגע יתומה.

חנה איז געווען אין זיבעטען הימעל, א קליי־ניגקייט אזא גליק, זי וועט פערלאזען דאס שמוציגע לעבען און אין אמעריקא אין א רוהיגען לעבען וועט זי קענען פערגעסען אן איהרע אלע איבערלע־בענישען און פערגאנגענהייט.

ראובן האט באלד אנגעהויבען צו טון אין דעם ענין, ער איז אוועק אין דער זיטען-פאליציי פרי חנה'ן אויסצושרייבען פון דארט, נע־מענדיג זי אויף זיין פעראנטווארטליכקייט, אויסגעקליידעט דאס מיידעל פון קאפ ביז פיס, געדונגען איהר א צימער אויף א חודש צייט, פרי זי זאל דא בלייבען ביז ער וועט צוריק קומען פון פאריז, וואו ער האט געראפט געשעפטליך צו פערברענגען.

ערשט איצט איז אריינגעטרעטען די אמת'ע שוועריגקייט. חנה'ס „חתן", דער צו וועמען זי האט אריינגעפיהרט געסט איז מיטאמאל ארויס מיט „לשון".

וואס הייסט עפעס, איך וועל מיך לאזען צו־נעהמען דאס „חפץ", ביז איך האב זי שוין א־אפ־געברענגט אויף דעם ברויט, ביז זי האט שוין אנ־געהויבען צו „פערדינען", זאל זי שוין „באטירען" און מיין נשמה איז אויך נישט קיין ראושינקע.

דער „חתן" האט פערלאנגט 200 דאלאר אפטרעט געלד, אויב נישט קען הנה, זאגט ער ביי איהם, נאך א ביסעל „דאליען".

מ'האט אנגעהויבען צו האנדלען און דער אמעריקאנער האט אויסגעצאהלט דעם „חתן" 120 דאלאר פאר דעם „חפץ", חנה זיך אריבער־געצויגען אין איהר נייער דירה, ראובן איז אוועקגע־פאהרען קיין פאריז און זיך געזעגענט מיט זיין צוקונפטיג ווייב אויף א חודש צייט.

ס'איז אבער אוועק א חודש, 6 וואכען און ראובן האט נישט געלאזט וויסען פון זיך. מיט־אמאל האט חנה בעקומען א בריף, אין וועלכען ראובן שרייבט, אז איבערלעגענדיג זיך די גאנצע זאך האט ער בעקומען חרטה אויפ'ן גאנצען עסק. אין פאריז האט ער זיך בעקענט מיט א אנטליך יודיש מיידעל, האט מיט איהר באלד חתונה-געהאט, און געפינט זיך שוין מיט זיין יונג פאיוער ווייבעל אויף דער שיף, וואס געהט קיין אמעריקא.

חנה איז ווידער געווארען שוין-לאז, דער ביטערער גורל האט זי ווידער ארומגעכאפט אין זייערע אייגענע קלעמען. חנה איז ווידער געגאנגען... אויפ'ן גאס, אבער שוין צו אן אנדערער „חתן", וועלכער האט איהר צוגעזאגט, אז ער וועט זי גוט בעהאנד־לען.

דער גאנצע „אונטערוועלט" האט זיך באלד דערוואוסט וועגען דער האזיגער סענסאציאנעלער געשיכטע. חנה'ס צוריקקומען „אויפ'ן גאס" איז געווארען דאס געשפרעך פון טאג. וועגען דעם האט זיך אויך דערוואוסט דער „חתן", וועלכער האט אפ־געטרעטען חנה'ן פאר 120 דאלאר און ער האט זיך געווענדעט צו חנה'ס איצטיגען „אפיטרופס" מיט א נייער טענה.

— איך האב אפגעטרעטען די „נקבה", כדי זי זאל ווערען א „יוטישע", אויב זי איז צוריק אויפ'ן גאס, דארף זי צוריק גערען צו מיר. דער איצטיגער „חתן" האט וועגען דעם נישט געוואלט הערען אפילו און דער ענין האט אפגעשפארט אין א „דין-תורה", וועלכע קומט פאר אין איינע פון די באלוטער „מלינה'ס". דער פסק ווערט ער־ווארט מיט דער גרעסטער אונגעדולד דורך דער גאנצער אונטערוועלט.

פון געריכט
א שווינדלער

(2) אויף דער בעשולדיגונגס-באנק אין קריז־געריכט איז נעכטען געזעסען דער 23-יעהריגער הענ־ריק קאשקעוויטש, וועלכער איז בעשולדיגט געווארען אין אנגעבען זיך אלס פינאנץ-בעאמטער און אויס־שווינדלען געלד, כלומרשט אלס אינקאסענט פון שטייער-אמט. קאשקעוויטש האט אזוי־ארום אויסגע־שווינדעלט ביי פערשידענע מענשען 440 זל. בעתן ארעסט האט מען ביי איהם געפונען א שטעמפעל פון פינאנץ-אמט און א „סטראשאק". דער אנגע־קלאגטער האט זיך מודה געווען אין דער שולד און געבעטען א לייכטע שטראף. דאס געריכט האט איהם פערמשפט אויף אנדערטהאלבען יאהר תפיסה.

Dr. med. H. KRAUSKOPF
אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען
נאגעלניאנא 45, טעל. 113-47
נעמט אן פון 4 ביז 7 אין אוונט.

סעזאן-ארבייטער פערלאנגען ארבייט

דער פעראיין פון סעזאן-ארבייטער האט ארויסגעשיקט צו דער שטעטישער מאכט א בריף אין וועלכען עס ווערט געבעטען, צוליב דעם גינסטיגען וועטער אנצוהויבען די סעזאן-ארבייטען. א חוץ דעם האבען די סעזאן-ארבייטער אין דעם בריף ארויסגעשטעלט א הוספה-פאדערונג פון 15 פראצענט.

וועגען פעסער פאר פערזאנען, וועלכע האבען בעקומען בירגערשאפט

(2) צוליב דעם, וואס ביים ארויסגעבען פעסער פאדערט מען ביי די פוילישע בירגער, וועלכע האבען בעקומען בירגערשאפט פערשידענע דאקומענטען, וועלכע זיי האבען שוין אפגעגעבען ביים איינגעבען די בקשות וועגען בירגערשאפט (מעטריקעס, חתונה-אקטען א. ד. גל.) ערקלערט די אדמיניסטראטיווע מאכט, אז עס איז בענוגע פארצושטעלען די צייגניש וועגען בעקומענער בירגערשאפט, א מעלדונגס-אויסצוג און צוויי פאטאגראפיעס, כדי צו בעקומען א היגען פאס.

אדוו. יורקאווסקי'ז איז בעסער

(2) דער זעלבסטמארד פון אדוו. פעליקס יורקאווסקי האט פעראינטערעסירט די ברייטע געזעלשאפטליכע קרייזען און וועגען זיין געזונד־צושטאנד הערט מען נישט אויף זיך נאכצופרעגן די דאקטוירים פון שפיטאל „בעטלעעם" וואו אדוואקאט יורקאווסקי ליגט, ערקלערען, אז דער גרעסטער געפאהר פאר'ן קראנקען איז אריבער, ער ליגט אין א זעהר הויכער טעמפעראטור, און איז בעוואוסטלאז.

שרעקליכער זעלבסטמארד פון א יודיש מיידעל

די טראגישע לאגע פון איהר פאמיליע האט געבראכט דאס מיידעל צום פערצווייפעלטען שריט

(2) אויף ציגעל-גאס 51 אויפ׳ן 2-טען שטאָק אין דער אפיצינע, וואוינט די פאמיליע ליפסקער. ביי דער פאמיליע האט געדינט זייט 6 חדשים אלס דינסט-מיידעל די 23-יעהריגע סאלא (היה שרה). דאס איז געווען זעהר א בעשיידען, פון און א ביטסאַם מיידעל און איהרע באלעבאטים זיינען פון איהר געווען פולשטענדיג צופרידען.

היינט, ארום 11 אינדערפריה איז סאלא זעהר אנ׳אויפגערעגטע, געקומען צו איהר באלעבאסטע און פערלאנגט מ׳זאל איהר בעצאהלען 40 זל. פאר׳ן הודש, וואס איהר קומט, ווייל זי וויל אוועקגעהן. פרוי ליפסקער האט איהר געגעבען אפגערעדען אין איהר אנגעהויזען, אז אין א פאר טאג ארום דארף פאַקומען די חתונה פון איהר שוועסטער, אזוי אז סאלא ... קאן זיך ריכטען אויף א גרעסערע נעבען-פערדינסט. סאלא האט אבער קאטעגאריש ערקלערט, אז זי געהט אוועק פון פאסטען.

בעתן געשפרעך איז אנגעקומען דאס פריילין ליפסקער און זעהענדיג די אויפרעגונג פון דער ... האט זי זיך צו איהר געווענדעט מיט דער פראגע, צו קלערט זי אמאל נישט צו טון די נארישקייט, וועגען וועלכער זי האט אמאל דערצעהלט.

ס׳האט זיך ארויסגעוויזען, אז מיט א צייט צוריק האט זיך די ... פערטרויט פאר פרל. ליפסקער, אז זי טראגט זיך ארום מיט׳ן געדאנק וועגען זעלבסטמארד. צו דעם געדאנק האט איהר געבראכט דער שווערער מאטעריעלער מצב פון איהר פאמיליע, זי האט א פאטער, א שווער קראנקען און א ברודער און א שוועסטער, וועלכע וואוינען אויף האלנע 11. דער ברודער פערדינט עפעס און זי סאלא, מיט׳ן ברודער האלטען אויס, אבער מיט גרויס שווערינקייט די פאמיליע.

רעדענדיג אזוי מיט די באלעבאטים. האט סאלא ... געזאגט, אז זי וועט ארויפגעהן אויפ׳ן בוידעם אויפהענגען די שטריק. ווייל אין שטוב האט מען גראר געוואשען וועש. זי איז ארויס פון שטוב און אין א וויל ארום האט מען געהערט א שרעקליך געשריי פון מענשען אויפ׳ן הויף. דאס האט סאלא ... זיך ארויסגעווארפען פון פענסטער אין בוידעם. ביי איהר זענען צובראכען געוואָרען די הענד און די פיס און ס׳איז פארגעקומען א אינערליכער בלוט-אויסגוס.

פאגאטאוויע האט די אומגליקליכע זעלבסטמערדערין אין א גוססי׳דיגען צושטאנד אפגעפיהרט אין פאזנאנסקי׳ס שפיטאל, וואו זי איז געשטארבען אין עטליכע מינוט ארום.

די פערצווייפלונג פון דער פאמיליע, וועלכער מ׳האט אויך צוגעזעהן געגעבען, וועגען זעלבסטמארד, איז איין לשער. מיט ד לייה פון דער זעלבסטמערדערין בעשעפטיגט זיך „חסד של אמת״.

אלגעמיינע פערזאמלונג פון לאדזער קרעדיט-געזעלשאפט

נעכטען איז פארגעקומען די גענעראל-פערזאמלונג פון דער לאדזער קרעדיט-געזעלשאפט, די פערזאמלונג צו וועלכער ס׳איז געקומען אנ׳ערך 400 הויז בעזיצער, האט געהאט א שטורמישען פערלויף, בעזונדערס ווען ס׳איז בעטראכט געווארען דער פארשלאג וועגען פערקלענערן דעם צוזי-געראפענעם אדמיניסטראַציע-געראָשען דאס הייסט די אפצאהלען אויף אדמיניסטראַציע-קאסטען.

אלס פארזיצער פון דער פערזאמלונג איז געוועהלט געווארען ה׳ שענוויק, אלס בייזיצער די ה״ה אבראם קאן, ע. ריזענבערג, וואלאנעק און משיכאצקי.

דעם בעריכט פון דער דירעקציע גיט אָן פרעזעס פאגאנאווסקי, וועלכער זאגט צוו. אנדעריע דער לאנג-טערמיניגער קרעדיט האט זיך נישט ענטוויקעלט אויף דעם אופן ווי דאס האבען פערלאנגט די ווירטשאפטליכע בעציהונגען פון די הויזבעזיצער. די סיבות דערפון זענען דער ווירטשאפטליכער קריזיס און דאס מולשטענדיגע פעהלען פון מזומן. די פאנד-בריף ווערען נאטירט אויף דער בערזע 62.25 זל. פאר 100. אין פערגאנגענעם יאהר זענען ארויסגעגעבען געוואָרען הלואות פון פאנד-בריף אויף 7.604.100 זל. די צאהל בעלאסטעטע הייזער מיט הלואות בעטרעפט 1479. דער בילאנס שליסט זיך מיט דער סומע פון 339.413 זלאטים.

די דירעקציע האט נישט אדורכגעפיהרט קיין איין ליציטאציע פון הייזער, הגם פיל הייזער זענען אויסגעשטעלט געוואָרען צו ליציטאַציע. די דירעקציע האט געמאכט אלע הנחות די בעלי-חובות.

ה׳ משה העלמאן רעדענדיג וועגען בעריכט זאגט, אז די דירעקציע האט נישט געדארפט שליסען דעם בילאנס מיט אנ׳עודף פון 98 טויזענד זל. און די סומע האט נישט געדארפט איבערגעטראגען ווערען אויפ׳ן רעזערוו-פאנד. מיט דער סומע האט מען געדארפט לייכטער מאכען די מיטגלידער ביי פערשידענע אפצאהלונגען, ער טראגט אריין דעריבער א פארשלאג, אז אויף להבא זאל דער בילאנס נישט געשלאסען ווערען, ביז די אלגעמיינע פערזאמלונג וועט זיך ארויסזאגען וואס צו טון מיט דעם עווענטועלען עודף.

אין דערזעלבער מיינונג איז אויך ה׳ ויידע.

דער פארשלאג פון ה׳ העלמאן ווערט איינשטימיג אנגענומען.

דאן ווערט אויפ׳ן פארשלאג פון דער דירעקציע בעשלאסען ארויסצוגעבען אויך הלוואות אויף הייזער אין די ארומיגע שטעט, ווי טאמאשאוו, זגערזש. פאביאניק, זד.-וואלא, רודא-פאביאניק, אלעקסאנדער א. א. וו.

דאן רעפערירט ה׳ משה העלמאן 3 געמיינזאמע פארשלאגען פון צענטראלען הויז בעזיצער-פעראיין, פיעטריקאווער 46 און ערשטען הויזבעזיצער-פעראיין. די פארשלאגען זענען: 1) די דירעקציע זאל אננעהמען דעם אמארטיזאציע-קאפיטאל אין פאנד-בריף און נישט דווקא אין מזומן און דאס מיט 4 חדשים שפעטער ווי ביז איצט. 2) בעפולמעכטיגען די דירעקציע צו נעהמען א הלוואה אין דער הויך פון איין קופאן און אנהויבען ארבייטען לויט די נייע סטאטוטען.

אלע 3 פארשלאגען זענען אנגענומען געוואָרען. זעהר שטורמיש זענען געווען די דעבאטען וועגען בודושעט. לויט׳ן פארגעלעגטען בודזשעט פון דער דירעקציע האט מען געדארפט צאהלען דעם אדמיניסטראציאנס-געראשען אין דערזעלבער הויך ווי ביז איצט, דאס הייסט 1/2 פראצענט א יאהר.

ה׳ העלמאן איז ארויסגעטרעטען געגען דעם צו-הויבען אפצאהל. ער האט אנגעוויזען, אז מען דארף נישט געהמען קיין גרויסע אפצאהלען פון די מיטגליעדער, דאן ווען דער בודזשעט ווייזט ארויס אנ׳עודף. ער לעגט פאר צו פערקלענערן דעם אדמיניסטראציע-געראשען ביז א פירטעל פראצענט יעהרליך. א רייה ווייטערע רעדנער, ווי די ה״ה ויידע, זארזשעווסקי, סאווינסקי העלמאן, אז אויך דאס איז צופיל און מ׳דארף צאהלען נאר אנ׳אכטעל פראצענט יעהרליך. צום סוף געהען אלע איין אויף א קאמפראמיס און ס׳ווערט בעשלאסען צו בערעכענען דעם אדמיניסטראציע-געראשען אויף $^{1}/_{16}$ פראצענט יעהרליך.

דאן ווערען אנגענומען פאלגענדע פארשלאגען, וועלכע ווערען רעפערירט דורך ה׳ משה העלמאן. 1) סובסידירען דעם „גלאס אביוואטעלסקי״ מיט 6000 זל. און די ביבליאטעק ביים צענטראלען הויז-בעזיצער-פעראיין מיט 3000 זל. א יאהר. 2) בערעכענען אלס קאנטא די שטראף פאר פערלעגענעם הוב פון דער יאנואר-ראטע 1929 מיט 6 פראצ. יעהרליך דורכ׳ן גאנצער יאהר 1930 און פאר דער פערלעגענער יולי-ראטע פון יאהר 1929 אויך מיט 6 פראצ. אויב די ראטע ווערט איינגעצאהלט ביז׳ן 14 יולי 1930. 3) צו העכערען די איינלאגע פון דער דירעקציע אין דער קאָאפעראטיוו באנק פון די הויז-בעזיצער (פיעטריקאווער 39) ביז 100 טויזענד זל. און אין דער הויז-בעזיצער-באנק אויף פאמארסקא ביז 50 טויזענד זל. מיט דעם זעלבען פראצענט ווי ביז איצט. 4) אנאנסירען צווישען די פוילישע צייטונגען אויך אין „גלאס אביוואטעלסקי״ און צווישען די יודישע אויך אין דעם הצב עאישען וואכענבלאט „מנורה״. די וואהלען האבען געגעבען פאלגענדע רעזולטאטען: אין דער דירעקציע זענען אויפ׳ן ארט פון די, וואס זענען ארויס דורך א גורל געוועהלט געווארען די ה״ה משה העלמאן, לעוויצקי און שטיינבערג, אלס פערטרעטער ה׳ לעווענשטיין, אין אויפזיכטס-קאמיטעט די ה״ה שענוויק, קאפלאן, גינטער און בארטשאק.

שטייער פון לוקסוס-דירות

(מ) לויט א בעשלוס פון שטאט-ראט פון 11. פעברואר ל. י. ווערט איינגעפיהרט א שטייער פון לוקסוס-וואוינונגען. פאר לוקסוס-וואוינונגען ווערען פערעכענט אזעלכע, וועלכע בעשטעהען פון מעהר צימער וויפיל מענשען עס בעזעצען זיי, אויסשליסענדיג די דינערשאפט.

אלס גרונד צו דעם שטייער ווערט אנגענומען דאס דירה-געלד פון 1914 – פאר יעדען איבעריגען צימער 10 פראצענט פונ׳ם יעהרליכען דירה-געלד אין יולי 1914 – דער גאנצער שטייער דארף אבער נישט בעטרעפען מעהר ווי 100 פראצענט דירה געלד.

פון די שטייערן איז מען בעפרייט: פאר די טיילען פון דער דירה, וועלכע זענען בעשטימט פאר פאך-ארבייט; פאר צימער, וועלכע זענען פערנומען דורך אויסלענדישע פארשטעהער פון פרעמדע מלוכות, אויב זיי זענען בירגער פון דער מלוכה, וועלכע האט זיי א ויסגעשיקט; רעפרעזענטאציאנס-וואוינונגען פון מלוכה׳שע און זעלבסט-פערוואלטונגס בעאמטע; וואוינונגען פון גייסטליכע פון אלע רעליגיעס.

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע, נאַרוטאוויטשא 20
אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאן.
וויכטיג ביי׳עס פאר׳ן לאדזער טעאטער-פובליקום!
ס׳מרעט אויף דער גרויסער קינסטלער, פרעמיער פון דער ווילנער טרופע
א. סאמבערג
פרייטאג, דעם 21-טען, 9 אין אווענד צו פאפולערע פרייזען פון 1 ביז 2.50
ס׳ווערט געשפילט דאס מייסטערווערק פון יעקב גארדין אין 4 אקטען
„די שחיטה״
שבת, 10.30 פרי-גרויסער אנסקי-פרימארגן / ביליגע פרייזן פון 50 גר. ביז 1.50
כדי צו געבען די מעגליכקייט די ברייטע מאסען צו בעוואונדערן דעם קינסטלער א. סאמבערג אלס עזריאל מיראפאלער
„דער דיבוק״
דראמאטישע לעגענדע אין 3 אקטען לויט רעזשי פון דוד הערמאן.
שבת, פונקט 4 נאכמ. / לעצטע געזעגנונגס פארשטעלונג פון א. סאמבערג
ס׳ווערט געשפילט דאס בצוו. און בעליבטע מייסטערווערק פון שלום אש אין 4 בילדער
פרייזען פון 1 ביז 2.50 „מאטקע גנב״ פרייזען פון 1 ביז 2.50
א. סאמבערג אין זיין קרוין-ראל אלס „מאטקע גנב״.
ס׳נעהמט אנטייל (לויט א.ב.) פרויען: בעזמאן, מאכאראווסקא, נערה, באדערמאן. מענער: אריעל, אייזענבערג, באלבירסקי, האמבורגער, מאכאראווסקי, נייהויז, פאלאנסקי, ראקאוו. אדמיניסטראטאר: ס. ארנוואלד. מוזיקאלישער לייטער: ל. זעלמאן.
בעמערקונג: פארשטעלונגען פאר וואוילטעטיגע אינסטיטוציעס ווערען פערקויפט פאר צוגענגליכע פרייז. זיך צו ווענדען אין קאנצעלאריע יעדען טאג פון 11–2 נאכמ.

נישט געלונגענע קאמוניסטישע דעמאנסטראציע

מיט דעפ. ראשיאק

(וו) אויף לעאנארדס פלאץ האבען אויף נעכטען פארמיטאג די היגע קאמוניסטען גערופען א מיטינג מיט׳ן אנטייל פון דעפוטאט ראשיאק. די אויפויכטס-מאכט האט זיך בעצייטענס דערוואוסט וועגען דעם מיטינג און געשיקט אויף דעם פלאץ א גרעסערע אפטיילונג פון פאליציי, וועלכע האט פערנומען דעם פלאץ באלד פון אינדערפריה און קיינעם נישט צוגעלאזט. ווען עס איז געקומען דעפוטאט ראשיאק האט ער נישט געהאט פאר וועמען צו רעדען. בעת׳ן צוטרייבען דעם עולם האט די פאליציי ארעסטירט עטליכע פערזאן.

אראפגעשפרונגען פון 4. שטאק און דער׳הרג׳עט געוואָרען

נעכטען ארום 7 א זייגער אינדערפריה איז אויף קארלא 3 ארויף אויפ׳ן 4. שטאק די 17-יעהריגע סטאניסלאווא פאליניאק גאנץ אנשטענדיג געקליידעט און זיך אראפגעווארפען פון ם פענסטער אויפ׳ן הויף.

די זעלבסטמערדערין איז געשטארבען נאך איידער די פאגאטאוויע איז געקומען.

די סבה פון דעם שרעקליכע שריט איז נישט בעקאנט.

עס ווערט אויסגעקויפט די לאדזער פאבריק-באהן

(2) ווי מיר דערוויסען זיך איז אין דעם אפמאך וועגען אויסקויפען דורך דעם מלוכה׳שען פינאנץ-אמט די לאדזער פאבריק-באהן ביז קאלושקי בעשטימט דעם פרייז פון דער ליניע 3.117.000 זל. אין גאלד. א חוץ דעם דארף די פוילישע רעגירונג בעצאהלען פאר עקספלאאטירען די באהן פונ׳ם 11-טען נאוועמבער 1918 – 3.829.660 זל. דאס געלד וועט אויסגעצאהלט ווערען אין ראטעס. די דאזיגע באהן-ליניע איז אנ׳אייגענטום פון דער רוסישער רעגירונג, און די פוילישע איז לויט דעם ריגער טראקטאט פערפליכטעט אויסצוצאהלען די עמיטירטע אבליגאציע אין אקציעס פון דער ליניע.

פון „יעאס״

וועגען לאנדווירטשאפטליכע ארבייטער קיין פראנקרייך

די היגע אפטיילונג פון דער צענטראלער יודישער עמיגראציע געזעלשאפט „יעאס״ און פוילען טיילט מיט:

אין צוזאמענהאנג מיט דער אקציע, וועגען ארויסשיקען הייראר קיין פראנקרייך לאנדווירטשאפטליכע ארבייטער, ד. ה. אזעלכע, וואס האבען שוין די נויטיגע קוואליפיקאציעס אלס לאנדארבייטער, ווערען אלע רעגיסטרירטע קאנדידאטען און אויך די, וואס האבען זיך נאך נישט רעגיסטרירט אויפגעפאָרערט צו קומען אין די נאהענטסטע טעג אין ביורא פון דער היגער אפטיילונג. עס האנדעלט זיך מכח ענגאזמען, וועלכע די רערמאנטע קאנדידאטען דארפען בעלייגען.

די דאזיגע, וואס וועלען נישט צושטעלען זיך אין פערלויף פון דער וואך, וועלען נישט צוגעלאזען ווערען צום ענגאזמען.

מכות לאנדווירטשאפטליכער צוגרייטונג

היות ווי עס האבען זיך געמעלדעט הונדערטער קאנדידאטען, וואס ווילען אדורכמאכען דעם קורס פון לאנדווירטשאפטליכער צוגרייטונג, וועלכער ווערט ארגאניזירט דורך דער „יעאס״-צענטראלע, ווערט אויפמערקזאם געמאכט אלע קאנדידאטען אז נאר א בעגרענצטע צאהל פון די רעפלעקטאנטען וועלען צוגעלאזען ווערען צום קורס. עס וועט געלייגט ווערען גרויס אכט אויף דער פיזישער ענטוויקלונג, עלטער, מאראלישער אויפפיהרונג, רעקאמענדאציעס אד״ג.

די רעגיסטראציע פון קאנדידאטען וועט פארקומען טעגליך אין די ביורא-שעהן. רערסיס וואס מ׳האט רעגיסטרירט, איז נישט נעדרונגען, און מ׳וועט קוואליפיצירט ווערען צום קורס.

פראנצויזישע קורסען פאר עמיגראנטען

צוליב דעם, וואס לעצטענס געהט פון לאנג א בעדייטענדע יודישע עמיגראציע קיין פראנקרייך און בעלגיען, האט די היגע אפטיילונג פון „יעאס״ בעשלאסען צו עפענען א קורס פון פראנצויזיש פאר עמיגראנטען. צום ראזיגען קורס, פונקט ווי צו די קורסען פון שפאניש, פארטוגעזיש, און ענגליש, וועלען צוגעלאזען ווערען אויסשליסליך עמיגראנטען, אדער אזעלכע, וואס וועלען קענען בעווייזען, אז זיי האבען בדעה צו עמיגרירען אין גאר נאהענטסטער צייט.

איינשרייבען זיך אויף דעם פראנצויזישען קורס ווי אויך אויף די נייע גרופען פון שפאניש, ענגליש, קען מען טעגליך אין ביורא פון „יעאס״.

אירושה פון 100 מיליאן דייטשע מארק

זאלען בעקומען די לאדזער יורשים פון די פרענקעל'ס אין ברעסלוי

סענסאציאנעלע פרטים וועגען דער בעריהמטער פרענקעל-ירושה

אין לאדז קאכט איצט מיט א נייער ירושה סענסאציע נישט אין אמעריקא, נאר אין דייטשלאנד. דאס מאל איז איבער די ירושה געהערען צו דער פאמיליע פרענקעל, וואס איבער 100 מיטגלידער פון דער פאמיליע וואוינען איצט אין לאדז. די פאמיליע פרענקעל שטאמט פון ווארשא, א שטעטעל נעבען קאליש און פון דער דארטיגער אומגעגענד.

די עלטסטע מיטגלידער פון דער פאמיליע, וואס וואוינען אין לאדז איז פרוי הנה לעווי, וועלכע איז אלט עטליכע און זיבעציג יאהר. זי האט געהאט אין גאנצען, וועלכער וואוינט אין לאדז אויף קילינסקי און 2 טעכטער, וואס האבען חתונה געהאט איינע שרה — פאר א געוויסען דרוקער (וואוינט אין לאדז אויף גלובנא גאס), איהרע א טאכטער פרידמאן, וואוינט אויף פיעטריקאווער; די צווייטע איטע לאה — פאר א געוויסען טעמפעלהאף (וואוינט אויף וסכאדניא גאס). די פרוי הנה לעווי האט אין לאדז א ברודער מיכאל פרענקעל, א ייד פון א יאהר עטליכע און זיבעציג (וואוינט אויף קאנסטאנטינער גאס). צוויי זיינע זיהן וואוינען אין דייטשלאנד און ווען זיי האבען זיך דערוואוסט וועגען דער ירושה פון די ברידער פרענקעל, האבען זיי אנגעהויבען נאכפארשען און דערגאנגען, אז די פערשטארבענע פרענקעלס זענען עס געווען פון זייער משפחה.

מיכאל פרענקעל דערציילט, אז ווען ער איז געווען נאך א יונגער באלעבעסעל, איז ער מיט עפעס שטארק פערשוואכט געווארען. זיין ווייב האט איהם דאן געראטען פאהרען זיך צו היילען קיין ברעסלוי, וויל זיינע מיכאלס פעטערס האבען דארט אין ברעסלוי א שפיטאל און היילען איהם אומזיסט. אזוי איז עס טאקע געווען: מיכאל איז געפאהרען קיין ברעסלוי און האט זיך דארט טאקע געהיילט אין שפיטאל אומזיסט. אין דערוועלבער צייט איז אין שפיטאל אנגעקומען א קראנקער רב פון פוילען א פרענקעל, אויך פון זייער משפחה. ער האט זיך געהיילט אין שפיטאל. מיט איהם איז מיטגעווען א משמש. ווען דער רב איז געזונט געווארען און געהאלטען ביים אוועקפאהרען, האבען די ברידער פרענקעל איהם געשענקט א קעסטעל מיט געלד און צירונג. דער רב, וועלכער איז געווען ברוגז אויף די ברידער פרענקעל, וועלכע זענען פון ישובה־בחורים, און דער היים, געווארען "דייטשען" האט פון זיי די מתנה נישט געוואלט אננעהמען. סיהאבען נישט געהאלפען די צורעדענישען פון'ם משמש. דער רב איז אוועקגעפאהרען און די מתנה נישט אנגענומען.

דאס האט זעהר אויפגעבראכט די ברידער פרענקעל און זיי האבען דאן ערקלערט, אז דער איצטיגער דור פון זייערע קרובים וועט שוין פון זייער פערמעגען נישט געניסען. זיי האבען עס טאקע בעוואריענט, און זייער ירושה זאל אויסגעצאהלט ווערען ערשט אין 40 יאהר ארום. אט ארום האבען זיי געוואלט זיך נוקם זיין אין דעם פאנאטישען רוח, וואס איינער פון זייערע פארשטעהער האט זיי אויך בעליידיגט. אזוי האבען זיי מורא געהאט און קיינער וועט נישט וועלען אננעהמען זייער ירושה, פונקט ווי סיהאט נישט געוואלט אננעהמען זייער מתנה דער רב.

איינער פון די ברידער, וועלכער האט דא אין פוילען, נאך זייענדיג א ישיבה־בחור געטראגען דעם נאמען יונה האט אין ברעסלוי געהייסען יאנאס. זייער ירושה, וואס בעטרעפט איבער 100 מיליאן דייטשע מארק דארף איצט אויסגעצאהלט ווערען די יורשים. אין צוזאמענהאנג דערמיט, איז די טעג פארגעקומען א פערזאמלונג פון די היגע יורשים, צו דער פערזאמלונג זענען געקומען איבער הונדערט פערזאן, זיי האבען זיך געשטעלט אין פערבינדונג מיט די פרענקעלס פון דייטשלאנד און מיט 2 זיהן פון'ם לאדזער מיכאל, וועלכע וואוינען אין אמעריקא. סיהאבען זיך שוין געמאלדען עטליכע אדוואקאטען, וועלכע ווילען איבערנעהמען דעם ענין און אלע לאדזער פרענקעלס וואַרטען איצט אויף א ליכטיגער בשורה וועגען די דייטשע מיליאנען מארק.

די נייע פעראָרדנונג וועגען מיליטער-שטייער

אין דער לעצטער צייט האבען זיך אין דער פרעסע כמעט יעדען טאג בעוויזען פערשידענע גאנץ אפט ממש ווידערשפרוכליכע ידיעות וועגען געוויסע פ איעקטירטע ענדערונגען אין רעקרעט וועגען מיליטער־שטייער.

איצט איז ערשט פערעפענטליכט געווארען דאס ערווארטעטע געזעץ־וויערק אין פארם פון א פעראָרדנונג פון מיניסטאַר־ראט (דוש. אוסטאוו נומער 9, פאז. 63).

מיר וועלען דא נישט ברענגען דעם בוכשטעבליכען טעקסט פון דער נייער פעראָרדענונג, נאר מיר וועלען זיך בלויז אפשטעלען אויף די בעמערקטע וויכטיגסטע ענדערונגען, וועלכע די מאדיפיצירטע פעראָרדנונג פיהרט איין אין די רעכטליכע פערהעלטעניסען אויף דערמאהנטען געביט.

קודם כל דארף פעסטגעשטעלט ווערען, אז די אלע ביז אהער פערשפרייטע קלאנגען וועגען אַ אפגעהמען דעם מיליטער־שטייער־פליכט פון די בעפרייטע דורך דער אזוי גערופענער מיליטערישע אקטווירים־קאמיסיע שטימען ווייט נישט אין גאנצען מיט דער ווירקליכקייט. אמת, אויך די נייע געענדערטע פעראָרדנונג פונקט אזוי, ווי די אלטע קוואליפיצירט די בעפרייטע פון מיליטער־שטייער פערזאנען אין 2 קאטעגאריעס, די ערשטע קאטעגאריע נעהמט ארום אלע פערזאנען, וועלכע זענען אויף אייביג בעפרייט פון דער פליכט צוצאהלען מיליטער־שטייער. ראנגען צו דער צווייטער קאטעגאריע געהערען די יעניגע פערזאנען, וועלכע ווערען בלויז א געוויסען יאהר בעפרייט פון דער פליכט צו צאהלען דעם דערמאהנטען שטייער.

אינגאנצען זענען אלזא פריי פון מיליטער־שטייער די פערזאנען, וועלכע מ'האט בעפרייט פון אקטיווען דינסט, אפרינענדיג מינדעסטענס 5 חדשים און זיי שפעטער פעררעכנט צו די קאטעגאריעס „צע", „דע" און „ע". אויפ'ן סמך פון א אזוי־גערופענעם רעוויזיע־בעשלוס פון א מיליטער־ישע ראקטא־ישע רעוויזיאנס־קאמיסיע. רעסטגליכען זענען אויך פריי פון מיליטער־שטייער די יעניגע פערזאנען, וועלכע זענען בעפרייט געוואָרען פון אקטיווען דינסט, לויט א רעצעזיע פון א מיליטעריש־ראקטא־ישע שפיטאל־קאמיסיע, אומאפהענגיג פון שוין אפגעדינטען טערמין און דער נאך צוגעטיילטע קאטעגאריע.

אין ביידע פאלען ווערט אבער די דערמאהנטע הנחה אנגעוואנדען לגבי דער אויסגעצייכענטער קאטעגאריע, פערזאנען נאר דעמאלט, ווען דער קערפערליכער רעפעקט, וועלכער האט פערורזאכט זייער בעפרייאונג איז א דירעקטער פועל יוצא פון דורכגעמאכטען מיליטער־דינסט.

צום סוף ווילען מיר דערמאהנען די 2־טע קאטעגאריע, צו וועלכער מיר פעררעכענען די פערזאנען, וועלכע ווערען בלויז אין געגעבענעם יאהר בעפרייט פון דער פליכט צו בעצאהלען דעם מיליטער־שטייער. די דאזיגע קאטעגאריע נעהמט ארום די פאלגענדע נייע גרופען: 1) פערזאנען, אהן אונטערשיד פון דער צוגעטיילטער קאטעגאריע, אויפן און טערמין פון דער בעפרייאונג, וועלכע געפינען זיך שוין איבער 2 חדשים אהן ארבייט און זענען אלס ארבייטסלאזע רעגיסטרירט אין די מליכה'שע ארבייטס־פערמיטלונגס אמטען און אויך נאר אין דעם פאל, ווען זייערע פעררינסטען דערגרייכען נאך נישט די נארמע, ווען מען איז שוין מחויב צו צאהלען הכנסה־שטייער (נישט קיין גאנצע 50 זל. וועכענטליך).

2) פערזאנען פון אלע קאטעגאריעס, וועלכע האבען פאר'ן פאבאר געענדיגט אמווייניגסטענס 1 שטופע פון דער מיליטערישער צוגרייטונג און האבען אויך נאכ'ן פאבאר אין געגעבענעם שטייער יאהר זיך בעטייליגט לענגער, ווי 6 חדשים אין דער ארבייט פון דער מיליטערישער צוגרייטונג.

מעהר קיין ענדערונגען, אויף וועלכע ס'אָלט זיך כדאי אפצושטעלען, פיהרט די נייע ארדנונג נישט אריין אין לעבען. די נייע פעראָרדנונג טרעט אריין אין קראפט ערשט פון 1־טען אפריל 1930.

י. אינפעלד.

מורא פאר דער פאפוגיי-קראנקהייט

(מ) צוליב דעם, וואס עס דראהט די געפאהר, אז די פסיטאקאזע־קראנקהייט זאל זיך פערשלעפען קיין לאדז, האט די געזונדהייטס־אפטיילונג פעראָרדנט צו רעגיסטרירען אלע פאפוגייען אין אונטערנעהמונגען און עפענטליכע לאקאלען. די רעגיסטראציע וועלען אדורכפיהרען די קרייז־וועטערינארען. דערביי וועלען אונטערזוכט ווערען אלע פאפוגייען פיי אונז אין שטאט.

מילך-קאנטראלע

(ס) די געזונדהייטס־אפטיילונג ביים מאגיסטראט האט ארויסגעגעבען א פעראָרדנונג, אז די קרייז־וועטערינארען זאלען ביים רעווידירען די שטאלען, אויפמערקזאם זיין אויפ'ן געזונד־צושטאנד פון די קיהען און זאלען, אין פערשידענע פאלען, נעהמען פרובען פון מילך, כדי אויסצופארשען צו די קיהען זענען נישט קראנק אויף שווינדזוכט.

בילדער-גאלעריע

אויפ'ן נאמען פון קאזשימיעזש בארטאשעוויטש

(מ) אין חודש מערץ וועט פארקומען די ערעפנונג פון בילדער־גאלעריע, וועלכע איז א טייל פון די זאמלונגען אויפ'ן נאמען פון יוליאן און קאזשימיעזש באַרטאשעוויטש.

די דאזיגע זאמלונג וועט זיך געפינען אין שטאטישען בנין אויף פל. וואלנאשטשי 1, אין דער בילדער־גאלעריע, וועלכע די שטאט האט בעקומען אלס מתנה פון דעם נישט־לאנג־פערשטארבענעם פובליציסט און היסטאריקער קאזשימיעזש בארטאשעוויטש, געפינען זיך ערשטקלאסיגע בילדער פון א זעהר גרויסען ווערט.

א פאלקס-הויז אין רודא-פאביאניץ

(ח) א גרופע בירגער פון רודא־פאביאניץ האט זיך געווענדעט צום מאגיסטראט פון דער שטאט מיט א פארשלאג צו בילדען אנ'אקציע־געזעלשאפט, אויסצובויען און צו עקספלואטירען א פאלקס־הויז, אין וועלכען עס זאלען זיך געפינען א באד־אנשטאלט, טוש, קינא־טעאטער, ספארט־סטאדיאן, רעסטאראן און גראנדיעזע ווארטע־צימער.

דער מאגיסטראט האט גינסטיג אנגענומען דעם פארשלאג און דער פלאן זאל אונגיכען רעאליזירט ווערען.

לאדזער קאמעראל-טעאטער „ארדט"

אל. 1. מאי 2 פריהער ענגל. זאל

קינסטל.־ליים. מ. בראדערזאן, דיר. י. סטרוגאטש, קאמפ. ד. בייגעלמאן קאנפעראנסיער: נתן רייכענבע־ג.

היינט, דאנערשטאג, אנהויב 9.30 א זייגער אין אָוועגד

לטובת דער געזעלשאַ פט „טאז"

ס'ווערט געשפילט: „חי = געלעבט"

בילעט צו בעקומען יעדען טאג ביי דער קאסע פון טעאטער פון 11—1 מיטאג און פון 5 נאכ.

פרייטאג, 9.30 אין אָוועגד—א פאפולערע פארשטעלונג פון 1 ביז 3 זל.

פאפוגיי-קראנקהייט

(פעליעטאן)

איבער דער וועלט געהט איצט ארום א קראנקהייט, וועלכע הייסט פאפוגיי־קראנקהייט, א מין עפידעמיע בושעוועט צווישען פאפוגייען, וואס שטעקט אויך אן מענשען, וועלכע קומען מיט די קראנקע פאפוגייען אין בעריהרונג. מ'בעקומט פיבער רחמנא ליצלן, מ'איז א פאר טעג בעוואוסטלאז די שעה זאל נישט זיין, און... א ליכטיגען גן עדן.

איך האב קיינמאל קיין פאפוגייען נישט ליב געהאט, כאטש איך בין א גרויסער צער בעל חיים־ניק. די שנאה צו פאפוגייען האט זיך ביי מיר ענטוויקעלט נאך אין די קינדערישע יאהרען. מיר האבען אמאל געוואוינט אין א הויז פון א גוי אינאיינעם מיט נאך צוויי און צוואנציג יודישע פאמיליעס. אינ'ם זעלבען הויז האט אויך געוואוינט דער גוי'אישער בעל הבית, וועלכער האט פערנומען די שענסטע דירה. כאטש ער איז רייך געווארען פון זיינע יודישע שכנים, איז ער געווען א ביטערער שונא ישראל, א טיפ פון א פאגראמטשיק. אויב ער איז שוין טויט, מעג איהם די ערד גרויסשפייען, און אויב ער לעבט נאך, מעג איהם די ערד איינשלינגען.

ויהי היום האט דער בעל הבית געקויפט א יונגען פאפוגיי און ער האט מיט איהם גענומען איינקנעלען, ער זאל זאגען „בעי זשידאוו". דער פאפוגיי איז א פנים געווען א גרויסער מתמיד מיט א פלינק קעפעל, האט טאקע נישט געדויערט קיין לאנגע צייט און מיט זיין שווארץ, קייקלעכדיג צינגעל פלעגט ער בעגעגענען די יודישע שכנים מיט'ן אויסרוף:

— בעי זשידאוו!

די טאטעס מיט די מאמעס פלעגען פערביי־געהן מיט א זיפץ און דער בעל הבית פלעגט שטעהן און קוועלען פון הנאה.

אבער מיר יודישע קונדסים האבען די זאך נישט געקענט פערשווייגען. דעם בעל הבית האט מען גערופען ניקאלאי רודאוו, פלעגען מיר צוריק אריינשרייען אין זיין אפענעם פענסטער:

— ניקאלאי אידיאט!

א סך מאל אין טאג האבען מיר געהערט דעם „בעי זשידאוו" און א סך מאל אין טאג האבען מיר צוריק געענטפערט „ניקאלאי אידיאט", ביז אין איין שעהנעם טאג האט דער פאפוגיי זיך אויסגעלערענט אויך אונזער תורה און פלעגט אויסריפען צוזאמען: „בעי זשידאוו" און „ניקאלאי אידיאט".

האט דעם בעל הבית'ס טויף בלוט געקאכט פאר רציחה. ער פלעגט פיהרען מלחמה מיט'ן פאפוגיי און זיך בעמיהען, אז ער זאל דעם „ניקאלאי אידיאט" פערגעסען. אבער מיר קונדסים האבען שוין געזארגט דערפאר, אז ער זאל נישט פערגעסען.

אבער דערמיט האבען זיך דעם בעל הבית'ס צרות נישט געענדיגט, אין פסוק שטעהט: החלות לנפול — האסט זיך אנגעהויבען מיט יורען, נפול תפול — טא פאל און ברעך דעם קארק.

איינמאל איז א זשאנדארם פערבייגעגאנגען און דערהערט ווי דער פאפוגיי שרייט „ניקאלאי אידיאט", האט ער אין דעם דערשמעקט מאיעסטעטס־בעליידיגונג. ווארום וועמען אנדערש קען מען מיינען מיט'ן ווארט „אידיאט" אויב נישט דעם אכת'ען ניקאלאי?

הכלל — דער בעל הבית האט געהאט צו זיצען און צו זאגען. בלויז זיין שווארץ מאה'דיגער יחוס מיט א צוגאב פון עטליכע הונדערט רובעל כאבאר האבען איהם געראטעוועט פון גלות סיביר. דערפאר האט דער פאפוגיי א סך ערגער אפגעשניטען. ער איז פער'משפט געווארען צום טויט און איז דערשאסען געווארען.

א שעהנע ריינע כפרה. איך האב נישט ליב, ווען איינער טוט נישט די ארבייט, צו וועלכער ער איז בעשטימט. אויב דו ביזט בעשאפען געווארען א פויגעל, טא פליה דיר ארום בעזונדערהייט אין פישטשע דיר אין דיין פויגעל־לשון און זאל זיך דיר נישט ווילען צו רעדען דוקא מענשען־לשון. אויב דו ביזט געבוירען געווארען א באנדער, טא שלאג ארום פעסלעך און נעהם זיך נישט צו מלמדות. אויב איינער האט פנה גקייטען צו שמירען רצוער, זאל זיך איהם נישט גלוסטען דוקא צו ווערען א שרייבער און פערשמירען פאפיר. אויב איינער האט טאלאנט צו האקען האלץ אדער שטיינער, זאל זיך איהם נישט ווילען ווערען א רעדנער און דבר'ן על העצים ועל האבנים. אויב איינער קען פיהרען א פערד און וואגען, זאל ער זיך נישט שטופען צו ווערען א קאליקס־פיהרער. אויב איינער קען זיין א גוטער בדרן, זאל ער זיך נישט רייסען צו ווערען א גבאי און פיהרען דעם עולם אין באד אריין.

ערשט דא נישט לאנג איז מיר אויסגעקומען צו הערען א דרשה פון א מגיד. א מערקווירדיגע דרשה איז דאס געווען, א דרשה פון מנשה בן ישראל'ס צייטען. זי האט מיך דערמאנט אין א מעשה מיט א רוסישען פויער.

כידוע האבען די רוסישע פויערים געהאט א סך אויסצושטעהן פון די פריצים, וועלכע פלעגען זיך צו זיי בעציהען גראב און רופען מיט אלערליי בעליידיגענדע נעמען. איינמאל איז א פויער פערבייגעגאנגען א פריץ'ס הויף און בעמערקט אויפ'ן פארקאן א פאפוגיי. דער פויער האט זיך אפגעשטעלט צו בעטראכטען דעם משוגה'דיגען פויגעל, דער פאפוגיי האט פלוצלינג אויסגעשריגען:

— מוזשיק, דוראק! (פויער, שוטה).

דערהערענדיג די דאזיגע דבורים, האט דער פויער מיט שרעק אראפגעכאפט דאס היטעל און זיך אנגערופען:

— ענטשולדיגט פריץ, כ'האב געמיינט, אז איהר זענט א פויגעל!

הערענדיג דעם מגיד'ס דרשה, האב איך מיר געטראכט:

— כ'האב געמיינט, אז איהר זענט א מגיד, צום סוף זענט איהר א פאפוגיי...

א פאסקידנע עפידעמיע איז די פאפוגיי־עפידעמיע. אין מענשען ליידען פון איהר, מעהר ווי פאפוגייען.

און מעהר פון אלעמען ליידען פון איהר, גלויב איך, טאקע מיר יודען, וועלכע רעדען נאך וואס גוים רעדען. נוצען ווי פאפוגייען פרעמדע לשונות און פערגעסען דעם נאטירליכען אייגענעם לשון...

אנ'איינענער

וועגען די אויסלענדישע פערזיכערונגס-געזעלשאַפטען

פון די פּוילישע פערזיכערונגס געזעלשאַפטען ווערט אויפמערקזאַם געמאַכט אויף אַ געוויסער יורידישער אומגעלומפּערטקייט, וואָס איז דערלאָזט געוואָרען אין דער פאַראָרדנונג וועגען קאָנטראָל איבער די פערזיכערונגען, פון'ם 26-טען יאַנואַר 1928 (דזשיעניק אוסטאַוו נומער 9 קאַפּיטעל 64).

אין דעם פּאַראַגראַף 74 ווערט געזאָגט: „נישט אָפּהענגיג פון דער קאַוציע און פערזיכערונגס-פאָנדען איז דער אויסלענדישער פערזיכערונגס-אַנשטאַלט פעראַנטוואָרטליך פאַר זיינע פערפליכטונגען מיט'ן גאַנצען פערמעגען, וועלכעס געפינט זיך סיי אויפ'ן טעריטאָריום פון פּוילען, סיי אין אויסלאַנד. דעם דאָזיגען בעשלוס דאַרף מען פערעפענטליכען אויף אַן אָנזעהעוודיגען אָרט אויף די פּאָליסען.

דער געזעצגעבער האָט מיט דעם פּאַראַגראַף געמיינט צו שיצען די אינטערעסען פון די פערזיכערטע אין פּוילען, וועלכע בעזיצען פּאָליסען פון אויסלענדישע פערזיכערונגס-אַנשטאַלטען.

אָבער צי האָט דער געזעץ דערגרייכט דעם ציל?

עס ווייזט זיך אַרויס, אַז די דאָזיגע פאָרשריפט האָט דערגרייכט דעם היפּוך, ווייל דער אָפּזאַץ, אַז די אויסלענדישע פערזיכערונגס-אַנשטאַלטען זענען פעראַנטוואָרטליך מיט זייערע אויסלענדישע פערמעגענס פאַר די היגע פערפליכטונגען — איז אַ פיקציע.

עס האַנדעלט זיך דאָ בפרט וועגען די איטאַליענישע געזעלשאַפטען, וועלכע האָבען דאָס רעכט פון טעטיגקייט איבער גאַנץ פּוילען. לויט'ן קעניגליכען איטאַליענישען דעקרעט וועגען פּריוואַטע פערזיכערונגען פון 1923, פּאַראַגראַף 28, ווערט דאָס פערמעגען פון די איטאַליענישע פערזיכערונגס-געזעלשאַפטען אויפ'ן טעריטאָריום פון איטאַליען רעזערווירט לטובת די פערזיכערטע איטאַליענער. אַ סימן, אַז אונזער געזעצגעבער האָט אַרויסגעגעבען זיינע פאָרשריפטען וועגען די פערזיכערונגס-געזעלשאַפטען און פריהער זיך נישט בעקענט מיט דער געזעצגעבונג פון די לענדער, וואו די פערזיכערונגס אַנשטאַלטען האָבען זייער הויפּט-זיץ-פּלאַץ. דער פעהלער איז בעזונדער פערדריסליך, ווייל דער וואָס האָט בעאַרבייט דעם פּראָיעקט פון דער פאַראָרדנונג האָט נישט געקענט נישט וויסען, אַז אַלע מלוכות פיהרען איצט אַ פּאָליטיק אָפּצוהיטען די פערזיכערונגס-רעזערווען. ד. ה., אַז עס איז נישט ערלויבט זיי אַרויסצופיהרען קיין אויסלאַנד. דאָס זעלבע פערפליכטעט אויך פאַר פּוילען.

ווען דאָס דאָזיגע יורידישע פערזעהעניש וואָלט געהאַט נאָר אַ טעאָרעטישע בעדייטונג, וואָלט מען נאָך דערויף געקענט איינגעהן, אָבער דאָס ברענגט פּראַקטיש און ווירטשאַפטליך גרויסע שאָדענס; עס פיהרט אַריין אין אַ טעות די פּוילישע פערזיכערטע, גיט די אויסלענדישע פערזיכערונגס-געזעלשאַפטען מעהר צוציהונגס-פּונקטען, גיט די מעגליכקייט די אַגענטען פון די אויסלענדישע פערזיכערונגס-געזעלשאַפטען שוואַרץ אויף ווייס צו בעווייזען, אַז די דאָזיגע געזעלשאַפטען זיכערען זייערע פאָנדען מיט דעם גאַנצען פערמעגען וואָס געפינט זיך אויך אין אויסלאַנד — און פיהרען אויפריכטיג אַריין די קליענטען אין אַ טעות.

דער אויסגאַנג פון דעם יורידישען קאַזוס קען זיין נאָר אַזעלכער, אַז אויף די פּאָליסען פון איטאַליענישע, אָדער אַנדערע אויסלענדישע געזעלשאַפטען, זאָל פאָרשריפטליך, אָנגעוויזען ווערען, אַז די געזעלשאַפט איז פערפליכטעט בנוגע די פּוילישע פערזיכערטע נאָר אין די גרעניצען פון דער איטאַליענישער (אָדער אַנדער לאַנד), געזעצגעבערשאַפט.

עס איז צו האָפען, אַז דער איצטיגער דירעקטאָר פון מלוכה'שען פערזיכערונגס קאָנטראָל-ווערק אָננעהמען שריט דעם איבערדערמאַנטען פעהלער אויסצובעסערען, כדי נישט אַריינצופיהרען ווייטער די פּוילישע בירגער אין קיין טעותים.

Dr. H. WOŁKOWSKI
צעגעלניאַנאַ 25, טעל. 26-37
ספּעציעל אַרצט פאַר הויט- און ווענערישע קראַנקהייטען. מענער-שוואַכע. אַלע אַרט אַנאַליזען, בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען
נעמט אָן פון 8-2 נ.מ. און פון 5-9 אָוו.

Dr. med. J. Lubicz
ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 183-17
קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען,
פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער.
[illegible]
צוריק געקומען.

די ראָלע פון שמינקע און פּודער
אין'ם לעבען פון דער היינטיגער פרוי

ערשט מיט עטליכע יאָהר צוריק איז געווען גענוג אַ זאָג צו טאָן „אַן אָנגעפאַרבט מיידעל", און מען האָט שוין געוואוסט צו וואָס פאַר אַ טיפּ מיידעל געהערט.

„אַן אָנגעפאַרבט מיידעל" איז געווען די פערקערפּערונג פון פּוסטקייט און לייכטזין. מען האָט געוואוסט, אַז זי אינטערעסירט זיך נישט מיט קיין העכערע זאַכען אין לעבען. און אַז דאָס איינציגע וואָס זי זוכט איז — פערגעניגען.

עס האָט געהייסען, אַז ביי אַזאַ מיידעל איז דער אויסערליכער אויסזעהן, דער עיקר און אַז מעגען אַזאַ זאַך, ווי אַ גייסטיג לעבען, האָט זי נישט דעם מינדעסטען בעגריף. אַזאַ מיידעל האָט געוועהנליך געהאַט אַ שלעכטע רעפּוטאַציע, און אַ יונגערמאַן אַז קאָסמעטיק איז געוואָרען איינע פון די גרעסטע און בעסטע געשעפטע.

ביסלעכווייז האָט זיך אָבער אַלץ געביטען, ווייל איצט האַלטען שוין דערביי, אַז די פיינסטע און אָנשטענדיגסטע דאַמען, אויך ווען קיינער וועט נישט וואַגען אַ וואָרט צו רעדען אַ שלעכט וואָרט, בענוצען שוין שמינקע און „רוזש"; דאָס פאַרבען זיך איז שוין מעהר נישט קיין סימבאָל פון פּוסטקייט און לייכטזין; עס טוען דאָס גאַנץ געבילדעטע און גאַנץ אינטעליגענטע דאַמען; עס טוען דאָס אָרימע און רייכע, און עס איז דערגאַנגען אַזוי ווייט, אַז קאָסמעטיק איז געוואָרען איינע פון די גרעסטע און בעסטע געשעפטע.

מען האָט אויסגערעכנט, אַז אין די פעראייניגטע שטאַטען אַליין גיט מען אויס נישט ווייניגער ווי פיר מיליאָן דאָלאַר אַ טאָג אויף פערשידענע קאָסמעטיק.

פיר מיליאָן דאָלאַר אַ טאָג — דאָס איז אַ סומע אַ גאַנץ היבשע. און שטעלט אייך פאָר: ווען מען וואָלט צונויפגעזאַמעלט דאָס געלד, וואָס מען גיט אויס אויף קאָסמעטיק אין צוויי וואָכען צייט, וואָלט מען דאָך געקענט צוריק אויפבויען און שטעלען אויף די פיס עטליכע חרוב־געוואָרענע לענדער אין אייראָפּע.

אָבער מאַקע, וואָס מען וואָלט געקאָנט. ביי דער היינטיגער פרוי, וועלכע איז אַזוי שטאַרק פעראינטערעסירט אין דעם, אַז זי זאָל אויסזעהן וויאס שעהנער, וועט איהר בשום אופן נישט פּועלן, אַז דאָס געלד, וואָס זי דאַרף אויסגעבען אויף קאָסמעטיק, זאָל זי אַוועקגעבען אויפצובויען דעם חורבן פון אַ פאָלק, אָדער פון אַ לאַנד...

גו, וואָנט מען געוועהנליך, אַז פרויען האָבען זיך די לעצטע צייט אַזוי אַריינגעלאָזט אין שעהנקייט, ווייל זיי ווילען שטאַרק געפעלען זייערע די מאַנסבילען... איינע זוכט אַ חתן, אַ צווייטע וויל פאַרקען אַ מאַן, אַ דריטע וויל פערטשעפּען אַ געליבטען, אַ פערטע וויל גלאַט געפעלען זייערע אַלע מאַנסבילען פון דער גאַנצער וועלט...

אַ טייל אמת איז טאַקע פאַראַן אין דעם, עס איז אָבער פאָרט נישט אינגאַנצען אמת, ווייל אַז מען בעקענט זיך מעהר מיט די פאַקטען פון דעם היינטיגען לעבען, ווען מען שטודירט מעהר די בעגריפען פון היינטיגע מענשען, זעהט מען איין, אַז די שעהנקייט פון די פרויען שפּילט אַ גרויסע ראָלע נישט בלויז אין ליבע, נאָר אויך אין געשעפט.

מיט יאָהרען צוריק האָט מען אין די מעהרסטע ביוראָס, אין די גרעסטע פירמעס קיין חשק נישט געהאַט אָנצושטעלען אַ מיידעל, אָדער גלאַט אַ יונגע פרוי, וועלכע גיט זיך אָפּ אַ סך מיט איהר אויסערליכער אויסזעהן. מען פלעגט זאָגען, אַז אַ מיידעל, וואָס האָט שטאַרק אין זינען איהר אויסערליכען אויסזעהן, פערנאַכלעסיגט געוועהנליך איהר אַרבייט; פּונקט דאַן, ווען זי דאַרף עפּעס טון, פּודערט זי זיך גאָר די נאָז, אָדער זי שטעלט זיך גלאַט אַוועק קוקען אין שפּיגעל.

ביים אָנשטעלען אַ פרוי, האָט מען געזוכט דווקא אַזאַ, וואָס פאַרבט זיך נישט, וואָס פּודערט זיך נישט; אַזאַ, וואָס בענוצט נישט קיין ליפּ־שטיפט און קיין רוזש. מען איז געווען זיכער, אַז נאָר אַזאַ פרוי טויג צו געשעפט.

איז דאָס אפשר טאַקע געווען ריכטיג און פּראַקטיש. אָבער בלויז אַמאָל, היינטיגע צייטען איז דווקא אַנדערש, ווען אַ מיידעל געהט זוכען אַרבייט, ווייסט זי שוין פריהער, אַז אויב זי וועט נישט אויסזעהן שעהן, אויב די נאָז וועט ביי איהר גלאַנצען, אויב די באַקען וועלען נישט זיין אָנגעפּודערט און אויב די ברעמען וועלען נישט זיין ריכטיג אויסגעפורעמט, וועט זי די אַרבייט נישט קריגען.

לויט איהרע פעהיגקייטען מעג זי טאַקע זיין זעהר גוט צוגעפּאַסט זי וועט איהר אַרבייט אפשר טון אַ סך בעסער ווי אַן אַנדערע. אָבער צו די פעהיגקייטען מוז זי נאָך זיין שעהן אויך.

געשעפטסלייט זענען געקומען צום שלום, אַז שעהנע מיידלעך זענען אַ סך מעהר ערפאָלגרייך ווי נישט שעהנע מיידלעך. און אַ מיידעל, וואָס ווייסט ווי אַזוי זיך צו בענוצען מיט שמינקע און פּודער אויסצוזעהן נאָך שעהנער און אָנגענעהמער ווי זי איז, וועט אַלע מאָל פערקויפען מעהר אַרטיקלען, ווי די מיידעל, וועלכע איז נישט שעהן און ביי וועמען די נאָז גלאַנצט שטענדיג פון שוויס.

דזשעני פעלדער.

צאָהן-דאָקטאָר
L. Berger
זגערזשער 21, פראָנט, 1 שטאָק, צופאַנגנס-שעהן פון 9,30 ביז 1 בייטאָג און פון 5 ביז 8,30 אָוונט.

Dr. Z. Rakowski
ספּעצ. פאַראָוירען, נאָז-, האַלז- און לונגען-קראַנקה.
קאָנסטאַנטינער 9, טעלעפאָן 27-81.
שפּרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אָן לאַגיעווניצע, זגערזשער 17 פון 10—11 און פון 2—3

ס'געיעג נאָך'ן שאָטען

(46 (סענסאַציאָנעלער ראָמאַן)

ווען מ'וועט ענטדעקען דעם מאָרד אין'ם לאַבאָראַטאָריום — האָט בענסדאָרף געטראַכט — וועט דאָס יונגעל זיכער געדענקען די אַלע, וואָס ער האָט געפיהרט מיט דער ווינדע... דאַן וועט זיכער נישט פעלען דער חשד אויף אַ מענשען, וואָס איז געקומען אין קלוב אַ ביסעל טאַנצען.

הכלל — דער גראַף איז אַריין אין דער ווינדע און אַ זאָג געטון:

— צווייטער שטאָק. ביטע.

— אין טאַנץ-קלוב, הער? — האָט אַ פרעג געטון דאָס יונגעל, צוקלאַפּענדיג די טיר.

— יאָ, ביטע.

— איהר זענט שפּעט געקומען. דאָרט ענדיגט זיך אַלץ צעהן אַ זייגער.

— יאָ, איך ווייס... איך קלייב זיך אָבער נישט טאַנצען איך בין געקומען נאָך אַ דאַמע.

די ווינדע האָט זיך אָפּגעשטעלט.

די צווייטע טיר לינקס, הער. — האָט דאָס יונגעל פריינדליך אָנגעוויזען.

דער גראַף האָט אַ שאָקעל געטון מיט'ן קאָפּ, און אַריינגערוקט דעם יונגעל אַ קליינע מטבע אין האַנט אַריין;

— יאָ, איך ווייס.

אַריינגעהענדיג אין קאָרידאָר, האָט ער דערהערט, ווי די ווינדע האָט זיך אַרונטערגעלאָזט.

דאַן איז ער שטיל אַרויפגעלאָפען מיט די טרעפּען אַרויף, אָפּשטעלענדיג זיך אויף יעדען שטאָק און צוהערענדיג זיך.

זייענדיג שוין אויפ'ן מערטען שטאָק, האָט ער דערהערט ווי די ווינדע האָט זיך ווידער אויפגעהויבען און שנעל ענטלויפענדיג אין טונקעלען קאָרידאָר, האָט ער זיך בעהאַלטען הינטער אַ ווינקעל.

די ווינדע האָט זיך אָפּגעשטעלט אויפ'ן דריטען שטאָק.

די טיר האָט זיך ווידער צוגעקלאַפּט, און אין הויז איז ווידער שטיל געוואָרען.

בענסדאָרף איז אַרויס פון דער בעהעלטעניש, און האָט פאָרטגעזעצט זיין וועג.

שווער אָטעמענדיג, האָט ער זיך אָפּגעשטעלט אויפ'ן זעקסטען שטאָק.

אויף דער וואַנד רעכטס איז געווען צוגעשלאָגען אַ שילדעל.

בענסדאָרף האָט אָנגעצונדען זיין עלעקטריש טאַשען-לעמפּעל און איבערגעלייענט:

„ד. וואָלאָוועלסקי, עקספּאָרט-ביוראָ נומער 6".

דערביי איז געווען אָנגעמאָלט אַ פיילעכעל, וואָס האָט אָנגעוויזען די ריכטונג, וואוהין צו גיין.

פאָרזיכטיג האָט זיך דער גראַף געלאָזט גיין ווייטער, אָפּשטעלענדיג און צוהאָרכענדיג זיך ביי יעדער טיר.

אומעטום איז געווען שטיל, ווי אין אַ קבר.

ער האָט זיך אָפּגעשטעלט וואַרטען ביז ער האָט אָנגעהויבען נאָרמאַל צו אָטעמען. דאַן האָט ער ווידער בעלויכטען דעם קאָרידאָר מיט זיין עלעקטרישען לעמפּעל, און אין סאַמע סוף קאָרידאָר, אויף דער רעכטער זייט, געפונען די טיר פון „וואָלאָוועלסקי'ס קאָנטאָר".

אַ צעטעלע, וואָס איז געווען צוגעפּעסטיגט צו דער טיר האָט דערצעהלט, אַז דער הער „וואָלאָוועלסקי איז אַוועק.

בענסדאָרף איז פאַרבייגעגאַנגען די טיר און האָט זיך אַרומגעקוקט אין אַלע זייטען.

ווייטער גיין האָט מען נישט געקענט — דאָס איז געווען דער סוף פון קאָרידאָר, און אַן אַרויסגאַנג פון איהם איז געווען נאָר איינער — אויף די טרעפּ, מיט וועלכע ער איז אַרויף.

אַ טרוקענער, בייזער שמייכעל האָט אויסגעקרומט דעם גראַף'ס מויל.

גלייך מיט דער טיר נומער 6 איז געווען אַ קליין קעמערל, פון וועלכער אַן אייזערנער לייטערל האָט געפיהרט אויפ'ן דאַך אַרויף, גרייט אויף אַ פאַל פון אַ שׂרפה.

פון איין אויבענאויפיגען בליק האָט בענסדאָרף פערשטאַנען, אַז מיט דעם דאָזיגען לייטערל האָט מען זיך בענוצט גאָר אָפט...

דער לאָקאַטאָר פון'ם נומער 6 האָט עס קיין שום מיה נישט געקאָסט צו וואַנדערן אויפ'ן דאַך אַרויף און צוריק, און ביינאַכט מאָנטירען דראָטען אַזוי אַז די בעלעבאָטים און די שכנים פון'ם הויז זאָלען דערוועגען גאָרנישט וויסען.

דער גראַף בענסדאָרף האָט בעשלאָסען נאָכצוקאָנטראָלירען, וואָס עס טוט זיך אויפ'ן דאַך, נאָך דעם, ווי דער ציל, וואָס האָט איהם געבראַכט צו דער טיר נומער 6 וועט זיין דערגרייכט...

נישט איילענדיג זיך, האָט ער אַרויפגעצויגען אויף די הענט דינע גומענע הענטשקעס:

טאַנצמאַן האָט דאָך איהם אַ היבש ביסעל דערצעהלט וועגען די טייוואָלאַנישע פאָרזיכטס-מיטלען פון וואָלדמאַנען!

די אָוונט-צייטונגען ווידער האָבען דערצעהלט נאָך וויכטיגערע פּרטים.

דער גראַף בענסדאָרף האָט נישט געוואָלט כתם אין דער וועלט אַריין ריזיקירען: ער האָט אויסגעצייכענט געוואוסט, אַז ער האָט דאָ צו טון מיט דעם קלוגסטען ערפינדער פון דער לעצטער צייט.

פאָרזיכטיג האָט ער זיך צוגעריהרט צו דער טיר.

ס'איז גאָרנישט געשעהן... אַלענפאַלס — אינדרויסען.

ער האָט דאָך נישט געקאָנט זעהן, אַז ביי זיין צוריהרען זיך צו דער קליאַמקע זענען אין לאַבאָראַטאָריום תיכף אויסגעלאָשען געוואָרען אַלע לאָמפּען, און דאַניעל וואָלדמאַן האָט דעריבער אויסגעטון די אויבער רעהרלעך און זיך צוגעגרייט צו בעגעגענען דעם נישט געבעטענעם „אורח".

בענסדאָרף האָט אַרויסגענומען פון טאַש אַ שטיקעל דינעם שטאָהל און אָנגעריהרט דערמיט די טיר.

די בעריהרונג האָט נישט אַרויסגערופען קיין פונק, און דאָס הייסט, אַז די טיר נומער 6 איז נישט געווען אָנגעלאָדענט מיט עלעקטרישען שטראָם.

דער גראַף האָט מיט דערלייכטערונג אָפּגעאָטעמט:

מיט אומגעזעהענע כוחות איז שטענדיג שווערער צו קעמפען — מ'קען דאָך נישט פאָראויסזעהן זייער ווירקונג.

אַ שטאַרקער עלעקטרישער שטראָם, למשל, וואָלט דאָך געווען אַזאַ אומגעזעהענע קראַפט, און פאַר אַזאַ סכנה האָט דער גראַף צום מעהרסטען מורא געהאַט.

אומגעריכט פאַר איהם — איז דער ווייטערדיגער וועג געווען פריי!

(פאָרטזעצונג קומט).

הײנט גרויסע פארשטעלונג אין „אורט“ לטובת „טאז“

הײנט קומט פאר א גרויסע פארשטעלונג אין הינגען קאמעראל־טעאטער „א־רט“ לטובת דעם פאפולער און נוצליכער הילפס־אינסטיטוציע „טאז“.

ס'איז איבעריג צו רעקלאמירען די ראזע פון אינסטיטוציע, ווייל דער נאמען „טאז“ רעדט שוין פאר זיך אליין.

די לאדזער יודישע געזעלשאפט וועט זיכער ארויסווייזען איהר סימפאטיע צו די אויפטועו פון „טאז“ און וועט צאהלרייך בעזוכען די הײנטיגע פארשטעלונג אין „אררט“.

ס'ווערט געשפילט „חי געלעבט“.

פון „אררט“

צוליב דעם גרויסען ערפאלג פון יעצטיגע פראגראם אין „א־רט“ איז די פרעמיערע פון דריטען פראגראם אפגעלעגט געווארען ביז מיטוואך, דעם 26־טען ה. ח.

„חי־געלעבט“ ווערט געשפילט די לעצטע טעג הײנט 9.30 אוו. לטובת דער געזעלשאפט „טאז“. פרייטאג, 9,30 אוו. און שבת 3.30 נ. מ. ווערט גע געבען פאפולערע פארשטעלונגען צו ביליגע פרייזען פון 1—3 זל.

שבת 10 א זייגער אווענד ווערט געגעבען א פייערליכע יובילעאום־פארשטעלונג לכבוד די 50־טע פארשטעלונג פון חי־געלעבט.

הנחה־בילעטען זענען גילטיג.

אפטייקען

הײנטיגע נאכט־דיזשורען

(2) וואיטיצקי (נאפיורקאווסקי 27), וו. דאני לעצקי (פיעטריקאווער 127), אילגיצקי און צימער וואלטשאנסקא 37), לײנוועבער (פרייהייטס פלאץ 2), הארטמאן (מלינארסקא 1), י. קאהאנע (אלעקסאנדראווסקא 80).

א פײערונג אין האנדווערקער־פעראײן

שבת, איז אונטער'ן פארזיץ פון ה' רייס פארגעקומען אין לאקאל פון האנטווערקער־פעראיין, אגראדאווא 9, די פייערליכע דערעפנונג פון א דראמאטישען ביהנען קרייז ביים פעראיין. נאך א רעפעראט פון וויצע פארזיצער פון פעראיין ה' גאלדבערג בעגריסען פארשטעהער פון אלע סעקציעס און אויך א פארשטעהער פון דראמאטישען־קרייז „אונזער ווינקעל“ ה' רובין. נאכדעם איז דער קרייז ארויסגעטרעטען מיט א אינטערעסאנט פראגראם.

ארטיסט סאמבערג

אין פילהארמאניע

דעם לאדזער טעאטער־עולם ערווארט איצט א גרויסע איבעראשונג. דער בעריהמטער ארטיסט א. סאמבערג קומט נאך לאדז און וועט אויפטרעטען אין יודישען טעאטער, אין פילהארמאניע, אויף איינעגע פארשטעלונגען.

א. סאמבערג איז איינער פון די אנגעזעהענסטע קינסטלער אין אינזער ארטיסטען־משפחה, ער איז בעקאנט מיט זיינע אויפטריטען מיט דער ווילנער טרופע, ווי ער האט פערנומען אנ'אנגעזעהענעם ארט.

פרייטאג אווענד איז די ערשטע פארשטעלונג מיט סאמבערג'ן. עס ווערט געגעבען די „שחיטה“ פון יעקב גארדין, שבת פארמיטאג אנ'אנסקי־פריה־מארגען עס ווערט געשפילט דער „דיבוק“.

קבלת־פנים־אווענד לכבוד ד"ר גאלדשטיין

גרויסער רעפעראט אין פילהארמאניע

זונטאג, דעם 23 ה. ח. 8.30 אווענד ווערט איינגעארדנט אין פילהארמאניע־זאל א ספעציעלער קבלת־פנים לכבוד דעם בעריהמטען ציוניסטישען עסקן מיטגליד פון אקציאנס־קאמיטעט און פון ראט פון דער יודישער אגאנץ ד"ר אלעקסאנדער גאלדשטיין.

אויף דעם ראזיגען אווענד וועט דער חשוב'ער גאסט האלטען איינעם פון זיינע אינטערעסאנטסטע רעפעראטען א.ט.ט.: „ראס לעבען פון די יודען אין די עקזאטישע לענדער“.

ווי בעקאנט, האט ד"ר גאלדשטיין שוין בעזוכט אלע 5 ערד־טיילען, זיין אינטערעסאנטסטע רייזע, וואס האט געדויערט אנדערטהאלבען יאהר, איז געווען די רייזע אין די לענדער פונ'ם ווייטען מזרח און פון שטילען אקעאן, וואו ד"ר גאלדשטיין האט בעזוכט די עקזאטישע לענדער און פערוואר־פענסטע יודישע קבוצים פון אינדיען, בירמא, פערנאנג, סינגאפור, אויסטראליען ניי־זעלאנד, א. אנד.

אויף דער רייזע איז ער געקומען אין בעריהרונג מיט יודען אין פערשידענע ראסען, ווי ווייס־פארביגע, שאקאלאדען־פארביגע און אפילו מיטרי אזוי־גענעם־טע „שווארצע יודען“ אין דרום־אינדיען. ער האט אויך געוויזט א לענגערע צייט צווישען די „בני ישראל“ אין אינדיען, וועלכע שטאמען, לויט דער מיינונג פון געלעהרטע, פון די פערוואגעלטע „עשרת השבטים“.

זיינע א נדריקען פון דער ראזיגער רייזע וועט ד"ר גאלדשטיין, וועלכער איז אויך א גלענצענדער רעדנער, איבערגעבען אין זיין דערמאנטער רעפעראט, וואס קומט פאר זונטאג אין פילהארמאניע זאל.

איינגאנגס־בילעטען זענען שוין צו בעקומען פון: „קרן־היסוד“ (צעגעלניאנא 4).

א „פאקיר“ בעוויזט א „קונץ“

צו מאכען א גרויסע שרפה און אונטערצינדען חתן־כלה

(א) אין דארף גושימעשאיז, קאנינער קרייז, איז פארגעקומען א חתונה ביים לאנדווירט קוזשאווא, בעת דער חתונה־מאהלצייט, ווען אלע זענען שוין געזעסען בגלופין, האט איינער פון די געסט יאן יאמיעלא אנגעהויבען בעווייזען קונצען מיט שלינגען פייער און שפריצען מיט'ן מויל בענזין, ער האט עס אבער געמאכט אזוי אומגלומפערט, אז ער האט בעשפריצט דעם חתן מיט דער כלה און אויף זיי האבען זיך באלד אנגעצינדען די קליידער. אויף אויפ'ן קונצען־מאכער האבען זיך אנגעכאפט די קליידער. די געסט האבען זיך געלאזט לויפען און קיינער האט נישט גענומען לעשען די זאכען אין שטוב, וועלכע האבען זיך דערווייל אנגעצינדען.

דאס פייער האט מיט א בליץ־שנעלקייט ארומגעכאפט דאס גאנצע הויז, האט זיך איבערגעווארפען אויף דער דערבייאיגער סטאדאלע און אויפ'ן שכנה'שען הויז פון הינאס. אזוי ווי כמעט אלע מענער זענען געווען אויף דער חתונה און זענען גע ע גוט שכור, איז די רעטונגס־אקציע צוגעגאנגען זעהר לאנגזאם. דאס פייער האט דערווייל ארומגעכאפט נאך 2 שכנה'שע ווירטשאפטען. ערשט די פייער־לעשער פון די ארומיגע דערפער, וואס זענען אנגעקומען, האבען זיך פערנומען קודם־כל צו פטר'ן זיכערען די שכנה'שע געביידעס און דערנאך גענומען זיך לעשען דאס פייער.

ס'זענען פערברענט געווארען 4 וואוינהייזער, 6 סטאדאלעס, מיט תבואה, 2 שטאלען, 3 שאפעס, 4 פערד, 7 בהמות, עופות, מאשינען א.אז.וו.

דאס יונגע פאר־פאלק האט מען שווער אפגעבריהטע, אפגעפיהרט אין אנ'ערנסטען צושטאנד אין קאנינער שפיטאל.

דער שאדען בעטרעפט אנ'ערך 130 טויזענד זל. דער שלימ'מזל'דיגער „פאקיר“ איז ארעסטירט.

(2) עהערנעכטען איז אין קאנסטאנטין פארגעקומען א מיטינג פון די ארבייטסלאזע, אין וועלכען ס'האבען זיך בעטייליגט ביז 1000 מאן. נאך דעם, ווי דעם. שטשערקאווסקי האט ארומגערעדט דעם אקטועלען ענין וועגען שליסען שוויקערטס פאבריק, איז בעשלאסען געווארען צו שיקען די דעלעגאציע אין דער לאדזער וואיעוואדשאפט, וועלכע זאל זיך בעמיהען, אז דער לאדזער בירגער־קאמיטעט זאל זיך אויך בעשעפטיגען מיט די ארבייטסלאזע אין קאנסטאנטין און פאר זיי פערטיילען לעבענס־מיטעל און האלץ־מאטעריאלען.

Wyborowy jest napój
z MIESZANKI ZBOŻOWEJ
„TRYUMF“
Wytw. FRANCISZEK GLUGLA, ŁÓDŹ

הלא חכמה תקרא,
ותבונה תתן קולה
בצדק כל אמרי פי, אין בהם נפתל ועקש,
אשרי אדם שמע לי, לשקד על דלתותי יום יום

איבער דעם זאלסטו נאר קומען אין מיין
רעכטסקאנסולטאציע־ביורא צו ה'
מאנעלא, פיעטריקאווער 17
(זאכאדניא 52) טעל. 148-79
וואו עס ווערט פינקטליך ערלעדיגט, געווי־סענהאפט געשריצען אלערליי ביטעס:
צייוילע, קארנע, האנדלאווע, אפעלאציעס, אדוואקאטיעס, סלאוזולעס, זאב זפיעטשעניעס אויף אלע שטעדט אין פוילען, ווצען דירות אין ארויסאנד ראזיפאטשי, ווי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראכען. מיט אכטונג
ד. מאנעלא, רעכטסקאנסולענט
פעטריקאווער 17.

Dr. med. H. Lubicz
צעגעלניאנא 43, טעל. 41-32
ספעציאליסט פאר הויט, ווענערישע און מענער־שוועכע קראנקהייטען. היילונג מיט קווארץ־לאמפען (האר־אויספאל)
נעמט אן פון 8—10 און פון 5—8 אווענד

לעכער מאשינאווע
ווערען אנגענומען אויסצו־נייהען צו ביליגע פרייזען
בײ ג. נארדמאן
29 צעגעלניאנא 29

Dr. med.
LAJCHTER
צאהן־כירורג
Chor. szczęk, dziąseł, podniebienia, języka it p.
przeprowadził się na ZIELONĄ 9
i p. front, tel. 149-66
od 1½–5 po poł.

פאר וויכטיג פאר
סאדע־וואסער־פאבריקאנטען!
א נייע פאטענטירטע קאנסטרוקציע
באלאנען־קראנען
וועלכע זיינען זעהר פראקטיש, בעקוועהם און היגיעניש צום געברויך. זעהר קינסטלערישע און מאדערנע אויספערטיגונג.
צו בעקומען ביי
S. Puterman
WÓLCZAŃSKA 15.

DR. MED.
L. Pikielny
אוראלאג
ספעציאל־ארצט פאר נירען, בלאז און הארן־קראנקייטען
8 NAWROT 8, tel. 2,19-90
נעהמט אן פון 4—7 אווענד.

Dr. ADAM
GROSGLIK
Al. Kościuszki 27
tel. 51-78
הויט און ווענערישע קראנקהייטען און ליכטהיילאינסטיטוט
נעמט אן פון 6—7 און אווענד

PORADNIA
WENEROLOGICZNA
פון דאקטוירים־ספעציאליסטען
זאוואדזקא 1.
נאר פאר ווענערישע הויט־קראנקה, און מענער־שוועכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אוראלאגישע און נערווען־קראנקהייטען.
קווארץ־לאמפ. עלעקטרישער הייל־קאבינעט קאסמעטיק.
— — טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אווענד. — —
פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ.
נעמט־אן א פרוי־דאקטאר נור קינדער און פרויען
זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.
— בעזונדער ווארטע־צימער פאר פרויען. —
וויזיט 3 זל.

Dr. med.
W. EYCHNER
גינעקאלאג־אקושער
זגערזשער 11.
טעל. 134-72
נעמט אן פון 6—8 אווענד

Kino MIMOZA
ul. Kilińskiego 178.
הײנט און פאלגענדע טעג!
גרויסע פרעמיערע!
פרוכטבארקייט
פאסצינירענדע דראמע לויט'ן ווערק פון עמיל זאלא
אין די הויפטראלען:
Gabriel Gabrio i Diana Karenne
נעכסטער פראגראם: „ביים קאמין“
בעריהמטע רוסישע דראמע. :—: אין דער הויפטראלע:
Maksimow, Wiera Chołodnaja i Runicz

קאנקורענץ!
אין ערשטקלאס. דאמען־ און הערן־פריזיר־אנשטאלט
מ. קופקא, פאלודניאווא 12
זענען די פרייזען, צוליב'ן קריזיס, געווארען פערקלענערט:

דאמען־סאלאן:		הערן־סאלאן:	
שערען דאמען	80 גר.	ראזירען מיט קעלניש־וואסער	40 גר.
שערען שילער	60 גר.	ראזירען און שערען	1 זל.
וואסער־אנדולאציע	1.50 זל.	שערען	70 גר.
אייזען־אנדולאציע	1.— זל.	שערען א יונגעל	50 גר.
קאפ־וואשען מיט טרוקענען	1.— זל.	קאפ־וואשען	50 גר.
מאניקיר	70 גר.	מאסאזש	50 גר.

פארבען ... בריעמען און ווימפערן אין אלע פארבען צו צוגענגליכע פרייזען.
ערשטקלאסיגע בעדינונג!

א לאנגיעהריגער געוועזענער
געריכטס־סעקרעטער
שרייבט אלערליי ביטעס אין קלאגעס, קלויזולעס און זאבעזפיעטשע־ניעס אין אלע שטעדט פון פוילען.
א גוטער ספעציאליסט אין מיליטער־ענינים
B. MANN, Piotrkowska 10.

ביטשריפטען־ און האנדעלס־בעראטונגס־ביורא
ערטיילט אלערליי אינפארמאציעס און פיהרט
א פערמיטלונגס־אפטיילונג
„OBRONA“
אינהאבער: מאקס בארנשטיין און קאמפ.
לאדז, שענקעוויטשא 15
ערלעדיגט אלערליי ביטעס אין געריכט, אדמיניסטראציע, סקארב און מיליטער־אינסטאנצען.
בעזמערקונג: ספעציעלע העקסעל־ און שטייער־אפטיילונג מיטארבעט פון ערשטקלאסיגע פאך־קרעפטען.
די ביורא איז טעטיג פון 9 פריה ביז 7 אין אווענד.

אבאנעמענטס־פרייז: אין לאדז — 5 זל. א חודש מיט עקספעדיר'ן א היים; אויף דער פראווינץ — 6 זל. א חודש; אין אויסלאנד — 8 זל.
פאר'ן אינהאלט און טערמינען פון אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך. די אדמיניסטראציע איז אפען ביי טאג און ביינאכט.

אנאנסען־פרייז: פאר'ן טעקסט — 18 גר. פרייטאג און ערב יו"ט — 24 גר. אין דער זייט 8 שפאלטען
אין טעקסט — 40 . . . . 60— 4
מיליטער־שורה: נאכ'ן טעקסט — 12 . . . . . . 18— 8
פאר דער שורה 50 פראצ. טייערער. אויסל. 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען — 10 גר. א ווארט

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat“, spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kawiatsc
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat“, Piotrkowska 71.